

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Kolmapäeval, 13. septembril 1972

Nr. 70 (3758)

14. aastakäik

Eskilstunas ollakse E. Maja ostmise poolt

Eskilstunas toimus Eesti Maja Toimkonna, organisatsioonide esindajate ja teiste asjastuhvitatute osavõtu koosolek, kusjuures seekord juuba konkreetselt arutati Eesti Maja hankimise küsimusi. Äärmiselt huvitavaks kujunes tagastatud ankeetküsimuste põhjal teostatud analüüs, millest nähtub, et eestlaskond suhtub maja osu positiivselt — olakse üldiselt arvamisel, et seda tuleks teha. Ja üle 50 protsendi vastajast on nõus projekti ka aktsiate osluga toetama.

Muidugi pole ankeetküsimuste abil teostatud opinioonitorimine saja protsendiliselt kindel, et see ometi peegeldas rahva hoiakut. Küsimuslehtede osas nähtus vastustest, et ühest või teisest asjast oldi ka vastest aru saadud — näiteks oli ju mõle see, et vastama pidi kõik perekoonnaliikmed (väljaarvatud muidugi väikeapsed). Paljud aga nähtavasti arvasid, et vastama peab perekonnapea üksinda, kusjuures ülejäänud küsimustelehti loeti "tagavara".

Samuti võib oletada, et mõned pidasid küsimusi siduvaiks eriti neid, mis puudutasid eventuaalse rahalise panuse asja. Seda ankeetkaart mingil viisil ei olnud, eesmärgiks oli vaid üldine opinioonitorimine. Peale selle oli ju kaardile selgelt märgitud, et nime võib vastaja ära mär-

kida vaid soovikorral, see tähendab, toimikond arvestab ka anonüümseid vastuseid.

Vastustest nähtus veel, et 50 protsenti peab oluliseks, et tulevane maja asuks kesklinnas ja 10 protsenti inimestest lisasid olemasolevatele küsimustele veel juurde omapoolseid soovide ja soovitusi. Ja mis kõige olulisem, ka vastuste põhjal koostatud statistika esimeste rahaliste panuste osas näitas, et kinnisvara muretmise osas võib julgelt edasi tegutseda.

Koosolekul leidsid osavõtjad üldiselt, et maja peaks olema selline, et see end isekivate üürimaksude abil maksimaalselt majandaks. Seega oleks hea, kui majas asuksid minigisugused kauplused, laoruumid või

Järg. lhk. 7.

Rootsi luurelennud 1952 Hiiumaa ja Saaremaa rannal

Rootsi luurelennukid lendasid aastal 1952 Hiiumaa ja Saaremaa rannikute otsesed läheduses, kuulates pealt Sovjeti sõjalist raadioliiklust ja ilmselt teostades ka visuaalseid observatsioone. Asi lõppes ka sellega, et 13. juunil 1952 kadus Läänemere kohal jäljelt DC-3 tüübis lennuk hakeksa mehega pardal. Oletati, et masina on alla tulistanud vene jahilennukid.

Teelpoolnimetatud poliitilise sensatsiooniga tuleb välja DN-i kriminaalreporteri Massi Svensson, kes lähemal ajal avaldab oma menuaari. Ta väidab, et ta on enda käite saanud ühe lennuki meeskonnaliikme päevikumärkmed, millest selgub, et lennuk otseselt teostas spionaazhienduse.

Lendur märgib, et lennuk DC-3 masinaga muutuvad iga päevaga hulljulgeuaks ja hoolimata sellest, et meeskonnale makstakse kõrgeid riskilistasid, tahab ta normaalsesse tennistusse tagasi pöörduda.

Seitsmendal juunil lennati Baltikumi ranniku otsesed läheduses ja kabinilakendest võis selgesti näha Hiiumaa ja Saaremaad. Rootsi lennukit asusid taga ajama kolm vene Mig-lennukit, kusjuures DC-3 sai paarist-kolmest hoiatuslasust pihita.

Rootsi tagasi jõudes võitis neid lennukil vastu õhujõudude ülemjuhataja isiklikult.

Päevikust selgub veel, et DC-3 meeskond sai igale lennule kaasa pitsereitud ümbriku, mis sisaldas üksikajalisi juhiseid igale meeskonnaliikmele. Ainus esinedatohitv raadiokontakt kodubaasiga koosnes positsioonirapordist. Kuulati pealt koodis saadetavat vene raadioliiklust, kusjuures tehti märkmeid eriliistele blankettidele.

Otskohe pärast kodubaasis maandumist sõideti lennuk ühte angaari, kus blanketid anti üle inglise keelt rääkivatele "kuulritele" — päeviku märkmeid nähtub, et meeskond ar-

vas neid kuuluvat Briti teenistusse ja et materjal ajajooksul saadeti edasi Washingtoni. Edasi nähtub, et välisriikide shifreiksperdid FOA juures andsid lennukile vajalikku varustuse.

12. juuni hommikul, päev enne ennuki kadumist kirjutas rootsi lendur oma päevikusse:

— Õieti peaksin ma end kellelegi pihtima. Lennud Läänemere kohal lõpevad varem või hiljem katastroofiga. Alvar (lennuki esimene piloot Alvar Ålmeberg) on venelaste peale vihane ja tahab neid õrritada. See aga ei saa hästi lõppeda.

Stockholmi õhtuleht Expressen, kes refereerib teatud osi ilmutav mõtestusteraamatust, lisab juurde, et palju aastaid hiljem oletas SvD, et

lennuki kadumine on kuidagiviisi seoses kolonel Wennerströmi tegevusega spioonina. Massi Svensson informeeris päevikust välisministeeriumi pressiteenistust, kust omakorda võeti kontakti tolleagee koloneli Bo Westinga.

Westin sõitis kiiremas korras DN-i toimetusse, kus ta luges päevikut ja tahtis seda kaasa võtta. Massi Svensson ei tahtnud aga dokumenti oma käest ära anda, kuid nõustus seda kolonel Westnini juuresolekul põletama. Nii "kremeeriti" koopia lenduri päevikust koridoripörandal.

Massi isiklikult on aga absoluutiselt veendunud, et Wennerströmi pole luurelennuki kadumisega midagi tegemist.

DC-3 afääri puudutab oma mälestustes ka spioonikolonel Stig Järg. lhk. 7.

Eestlastel on kokku 2 kulda Tarmak 2.23

Müncheni olümpiamängudel saavutas kuldmedali veel üks eestlane, nimelt kõrgushüppaja Jüri Tarmak, kelle lõpptulemus oli 2.23. Teisele kohale tuli Stefan Junge DDR-ist (2.21) ja pronksi sai ameeriklane Stones samuti 2.21-ga.

Enne Tarmakit sai olümpiakulla raskekaalu tõstja Jaan Talts, kes oma 580 kiloga totaalselt lõi ka OM-rekordi. Teatavasti tegi eestlane katset saavutada ka "maagilise" 600 kilogrammi piiri ja ühtlasi ka maailmarekordi, kuid 225 kilo kaaluv kang osutus talle siiski liiga raskeks.

Nii Talts kui Tarmak võitlevad L. Liidu värvide all. Venelastel läks tõstmises ildsed halvasti ja terve rida absoluutselt kindlaid mehi ning medaliaspirante langesid reast välja. Nii kujunes Venela omanoidi aupäistjaks venelastele, kelle kontosse eestlase medal ja punktid kirjutatakse.

Tulemus 2.23 Tarmaki osas on muidugi maailmaklassis ja spordiekspertid märgivad, et temast võib tulevikus palju loota. Ääremärkuseks võib juurde lisada, et parajasti just siis, kui kõrgushüpped olümpia staadionil oild käigus, jagati kahele soome jooksjale välja kuldmedalid.

Mängiti teadagi Soome hümni, mis ju omab sama viisi ku i sisesiava Eesti hümni. Minne tea, äkki see tiivustas Tarmakit. Kuigi vabariigiaegne hümni on praeguses Eestis keelustatud, on see endiselt kõikidel eestlastel teada.

Tallinnas on koguni esinenud Soome hümniaga vähejuhtumeid kui seda on mängitud spordivõistlustel. Nimelet tüheldati, et rahvas laulab kaasa sõnadega "Mu isamaa," ja seda võeti "natsionalistliku meelevaldusest". Teadaolevalt toimus paari aasta eest koguni paar vahistamist ja ükskvahe oili isaguguruse Soome (Eesti) hümni mängimine okup. Eesti territooriumil keelustatud.

Praeguses Eestis on muidugi olemas ka ametlik hümni, nagu N. Liidu omagi, on see enamvähem parajaja sümfonia pikkune ja ka viisilvete omaga kaunis sarnane. Populaarne see muidugi ei ole ja kõikidel kodu-eestlaste suurokkutelekuil on "uueks hümniks" saanud "Mu isamaa on minu arm". Kroonu-hümni parimal juhul ümisetakse kaasa, ütlevad kõik, kes on Eestis toimu- nud laulupidudest ja muudest suurüritustest osa võtnud ja olukorda jälginud. (EPL/JA).

Ukraina pögenik kadunud

LONDON (EPL) — Oma kodust Boltonist kadus ukrainlane Stanislav Petrovski, 60, keda venelased on süüdistanud sõjajärgmises ning nõudnud inglislust väljaandmist, millest on keeldunud.

Nagu selgub tema naise jutustusest, läks ta kodust välja ühe sõbraga, kellest abikaasa arvab, et see on temaga seotud erialaliselt. Ta olevat võtnud riideid kohvriss kaasa ega ülenud naisele, millal ta tagasti tuleb.

Petrovski, kes Moskva andmetel kandvat tegelikult Kiril Tsvarishi nime, on Inglismaal elanud 20 aastat ja omab Boltonis kaaks suuremat maja. Sõja ajal olevat ta olnud politsei-ametnik.

Meremees uppus Atlandil

LONDON (EPL) — Nagu Londonis alles nüüd teatavaks sai, uppus juulikuul Atlandi ookeanil 20-aastane eesti meremees Anton Kivi, kes teenis ühel inglise laeval.

Laev sõitis Liverpoolist Lõuna-Ameerikasse. Seitsmendal päeval pärast Inglismaalt lahkumist konstateeriti eestlase kadumist pardalt — tehti kindlaks, et erakordselt kõrgeid tormilained olid ta kõsel paisanud laevatekiit merre, ilma et keegi oleks seda märganud.

Anton Kivi oli merel teeninud juba neli aastat. Ta vanemad elavad Inglismaal Middlesbroughs. Ka isa Erik Kivi on kutselt meremees, pärit Hiiumaalt. Ta jäi viimase sõja puhkemisel välistetesse ja asus elama Inglismaale. Neil on neli poega.

Signe Pinna uute lavategelastega Arvo Mägi komöödias "Pärastus", mis esietendub Pinna Studio teatris 18. septembril Sõdra Teatris. Pildil vasakult: Lea Trepp, Uno Tõnissoo, Signe Pinna ja Karin Holm (EPL-foto: Lepper).

EPL 13. septembril 1972

Rahvad ja valitsused

Nobeli laureadi Aleksander Solzhenitsõni pidamata jäänud kõne on nüüd avalikkusele teatavaks saanud ja leidnud avaldamist kogu läänemaailma ajakirjanduses. Kõnet on refereerinud ka Eesti Päevaleht, mispärast ei ole enam vaja selle juurde pikemalt tagasi tulla. Käesolevalt on aga põhjust peatuda Solzhenitsõni kõne ühel osal, nimelt sellel, kus juttu on Liitunud Rahvaste Organisatsioonist.

Solzhenitsõni ütlevad, et veerand sajandi eest sündis inimkonna suur lootus, kui loodi Liitunud Rahvaste Organisatsioon. Ent ebamoraalses maailmas kasvas amoraalsuses üles ka UNO. Tegemist on mitte Liitunud Rahvastega, vaid Liitunud Valitsustega, kus vabalt valitud võrdsustatakse vägivalladest pealevõrjututega samuti kui nõusustega, kes relvade abil on võimu haaranud. Omakaspõlvitudvate erapooletuks on UNO enamuses kiivalt mures mõnede rahvaste vabaduse pärast, kuid ignoreerib teiste vabadust.

Opportunistslike häältestega on tagasi lükatud üksikud kaebused — väikeste tavaliste inimeste ehhed, karjed ja palved — kuna nad taolise suure organisatsiooni silmis on liiga tähtsusetud pukahad. Oma parimat dokumenti 25 aasta jooksul — Inimõiguste deklaratsiooni — pole UNO suutnud teha valitsustele kohustuslikuks, nende liikmeksõleku tingimuseks — ja seega on väikesed inimesed jäetud nende poolt mittevalitud valitsuste omanavoli alla.

Rahvaste ja valitsuste probleemi on tänava lähemalt käsitlenud ka Lääne-Saksa kristlikke sotsialistide uniooni CSU esimees Franz Josef Strauss, nimelt Saksia liidupiirial peetud kõnes ühenduses vaidlustega Bonni idalepingute ratifitseerimise puhul N. Liidu ja Poolaga. Strauss vaatles küsimust, kas need lepingud soodustavad lepitamist, enesemääratamisõigust ja vabadust? Ta ütles olevat oma sügavaimaks veendumuseks, et tähendatud lepingud ei teeni ei lepitamist, ei rahvaste enesemääratamisõigust ega inimeste individuaalset vabadust.

Käesolevat lepingud konsolideerivad tegelikult Nõukogude Liidu võimu tema sõjaväelises mõju- piirkonnas. Nad konsolideerivad Nõukogude Liidu juhtivat positsiooni poliitilisel ja psühholoogilisel alal. Seepärast teenivad nad siuliselt kokkulepet valitsustega ja ei too lepitamist rahvastega. Kõigis Varssavi-pakti mandes on täie hooga käimas abinõude tõhusamine võitluses teistsümpilejate jõudude vastu. Teatud kõnelevad poliitise ja ametivõimude üldofensivist Nõukogude Liidus liberaliseerimistendentside ja nende kuulujate vastu. Vaadake kohtumistele kirjanike üle ja neile määratud karistustele, vaadake vahistamiste laineid Ukrainas, samasugustele aktsioonidele Balti vabariikides, Kaukaasias, Kesk-Aasias ning taoliste aktsioonidele Tšehhoslovakkias, Poolas ja isegi Rumeenias.

Agas Nõukogude Liit peab ühtlasi pingutamata ohtjaid oma mõju- piirkonnas üldiselt. Kontakt ja koostöö välismaadega on Moskva seisukohast vastutatu Nõukogude valitsuse tunnustamisele. Seda kom- bineeritakse intensiivsema rõhumi- sega sisemaal. Selles pole mingit vasturääkivust, nagu paljud arva- vad. Nähe on isendast loogiline ja kooskõlas Nõukogude jõudoktriini- ga.

Ajaloolise mineviku taustal peab igasugune saksa poliitika Ida-Eu- roopa suhtes lähtuma kaalutlusest, kas ta aitab tasa teha seda ebaõig- lust, mida Saksamaa poliitika omal- ajal põhjustas rahvaste enesemää- ramisõiguse ja inimeste individuaal- se vabaduse alal riikides Saksamaa ja N. Liidu vahel. Nüüd idalepin- gude ette rajatud poliitika tähendab lepitamist rõhujatega, mitte aga rahvastega, keda rõhutakse. Idale- pingud rahuldavad ainult kommuni- stlike rezhimide soovide jatkata se- gamatult oma püsimist võimul. Le- pitatud on üksnes valitsejad Krem- lis ja nende satrabid. Rahvad Ida- Euroopas võivad ainult pettunud olla.

Saksa idalepingud on esimeseks sammuks Nõukogude valduste tun- nustamisel. Järgnevalt on päeva- korras Euroopa julgeolekukonven- nents, mida N. Liit on kaupa propa- geerinud nii otseselt kui kokkukõ- lastatult oma liitlastega Varssavi- paktil. Kavatsust konverentsil oleb muidugi palju. Lääne strate- giast tuleb kaalule võtta uuesti kaal- ule rahvaste ja valitsuste proble- mi, mis seni on kalduvad lahe- nema rõhujate, mitte aga rõhutu- te kasuks.

A.K.

EPR järelehuue kindral Lossmanile

Augusti algul lahkus meie ringist viimsele puhkusele kindralmajor Arthur Lossman.

A. Lossman määrati Eesti Vabariigi Valitsuse poolt valitsuse esinda- jana Eesti Punase Risti Peavalitsuse liikmeks (EPR põhikirja kohaselt), kellena ta püsis oma surmani.

Nii Vabadussõja ajal kui hilise- matel aastatel oli Eesti Punasel Risti- ti tihedalt koostööd sõjaväe Tervishoiu- valitsusega, kelle ülemaks aastast 1919 oli A. Lossman. See koostöö kujunes igati lähedaks ja üksmeelseks, tänu A. Lossmani isiksusele.

Ka paguluses töötas A. Lossman Eesti Punase Risti eksiilpeavalitsus- kes kaasa ning oli alati valmis nõu ja jõuga igal pool kaasa aitama. EPR eksiilis on tänuks kõigi nende aastate eest, millega jooksul A. Loss-

man oma abivalmiduse ja tööpanuse- ga oli inspiratsiooniallikaks teistele.

Sügavas kurbuses mälestab EPR eksiilis alati tänuga oma kaastöölisi.

Leinateateid

Leicesteris, Inglismaal suri 9. aug. Eugenia Tammemägi, sünd. 20. nov. 1903 Narvas.

Amerhamis, Inglismaal suri 14. aug. Linda Isaac (n-na Kruusmaa), sünd. 11. apr. 1922 Tallinnas.

Londonis, Inglismaal suri 7. aug. Emilie Laan, sünd. 10. märtsil 1875 Kuldigas, Eestis.

VÄLISKOMMENTAAR

Moondatud agressioon

"Et võtta, selleks me vajame ülla- tsmomienti. Kodanlust tuleb maga- ma unutada. Seepärast me algame enneolematu rahuoferensivi käiku- laskmisega. Me anname meelitavaid lubadusi ja teeme eksklusiivseid järe- leandmisi. Kapitalistlikud maad, lihtsameelsed ja allakäivad nagu nad on, on meelsasti valmis kaasa aita- ma nende eneste laostamisele. Nad laevad ennast meelitada võimalusest sõimada üht sõprust meiega. Ja nii- pea kui nende valvuse järele annab ja nende katsevõõnd katkeb, purus- tame me neid raudse rusikaga."

Nõrda seletas Lenini ja Stalini kauaegne kaastööline, kommunistlik ideoloog Manuiski aastal 1931 komin- terni poolt ühel kursusel Moskvas. Nüüd, üle naja aastakümne hiljem, taiteerivad tema avaidust peanagu üheagsest antiibohesivistliku rahvas- teema ajakirja ABN-Correspondence- ja Lääne-Saksa demokraatliku kes- kuse häälekandja Deutschland-Maga- zin. Mõlemates publikatsioonides le- takse, et kuigi Manuiski avaldus on teada küllalt paljudele inimestele, pakub ta tänapäeval täpselt diagnoosi- ladele hukade seas praegu valitse- vate meeleolude kohta läänemaail- mas.

Deutschland-Magazin märgib, et Manuiski avaldusest kinni pidades laevad kommunistlikud psühholilised sõjapõljud oma "trooja ratsaväel" päevastapäeva rünnata Lääne valmne ja poliitilise kaltsipositsiooni müüre. "Trooja" paroolide hulgas on üheks tähtsamaks nimetatud rahuliku kooskatsiis propageerimine.

Tagamõtteks on seejuures, et ideo- loogilise relva kasutamine peab soo- dustama kommunistlike eesmärkide saavutamist ilma suurte majandusli- ke ja inimeste kaotusteta, mida sõ- jaline kokkupõrge muidu nõuaks. ABN-Correspondence vaatleb lähe- malt neid shansse, milleleide Moskva näib loovat. Ajakirjandib, et Man- uiski retsept puudutab mitte ainult poliitilist mittemõeldavat masse, ke- da Moskva "patsifidist" on kerge nagama unutada.

Tema retsepti rakendamise on too- nud suuri võite ka teatud läänerii- kide ametlikus poliitikas, kes on val-

mis panema kõike kaalule, et saa- vutada N. Liidu heatahtlikkust. Ise- gi omaenese laostamise hinnaga ja ilma et Moskval oleks vaja teha "eksklusiivseid järeleandmisi".

Lugu on eriti halb selle poolest, et soovides meeldida Kremliile on vaba maailma vastutavad valitsused üli- malt tagasihoidlikud igasuguste os- sustavate seannude astumisel kom- munistliku epidemia vastu, mis ta- kustumatuult lõtvib nende omades ma- ades. Nõnda ollakse tolerantsed mitte ainult avalike kommunistlike agen- tide suhtes, vaid lubatakse ka eba- kraatidel" karistamatult sõnosta- da demokraatliku riigi põhialuseid ja seestpoolt mineerida riigikaitset. Moskvas seipitsetud ja patenteeritud nn. antilishism on saanud imere- lvas igasuguse antikommunisti vastu ta aitab oluliselt kaasa kommu- nistlike ekspansioonile demokraat- likus maailmas.

ABN-Correspondence märgib e- daasi, et kommunistlik taud levib pide- valt ka vaba maailma sotsiaalses elus, kantud silmakirjalistest lõõksõnadest "antimilitarism", "antimperialism" ja "progressiivne demokraatia". Koos kommunistide väidetava võitlusega rahu, vastastikuse mõistmise ja hea- lu eest pehmedatakse sihikindlalt lääne inimeste ajusid, eriti noorsoo hulgas. Sellega kaasaskäibaks fenome- niks on enneolematu kuritegevuse laine, mis nüüd käib üle läänerii- kide.

See ohustab omako:da lääne demo- kraatiat ja liberalismi, kuid esin- dab lihtsalt õelduna tõelist poliiti- list bordelli täpses kooskõlas Mos- va soovide ja heaskiitiduga. Nõnda on juba tõsiasjaks saanud esimene faas arengus, mida Manuiski ette kuulutas Kremli "rahuofensivi" töö- tab kanda riiklikult välja. "Kodan- luse" on valbumas õndsasse unne, teadmata mis teda ootab. "Kapitalist- likud" maad lõõtvavad ise kaasa omaenese hävingule.

Nüüd on lääneriikidele üle jäänud ainult üks asi, nimelt langemine il- lusoorse "Euroopa julgeolekukonven- tsi" konksu otsa, nagu Moskva seda seda taotleb lootuses, et nõnda läheb kommunistidele korda lõmasta-

da lääneriike ilma et oleks vaja "raudset rusikat" kasutada. Kui kee- gi ikka veel ei mõista, kus Moskva näeb oma shanssi, siis vastus on selge ja lihtne: oma muutmatus ja lakka- matus agressioonis moondatud viisil.

A. K.

Kreeklased ei pääse N. Liidust

Stockholmi Sergel-torgetil de- monstreerib seekord nälgjastreiga üks kreeklane — Serz Karanikas. Ja mitte oma kodumaa rezhimi, vaid N. Liidu vastu, kuna ta abi- kaasat ja poega sealt välja ei lasta.

Karanikis oli üks nendest, kes sõja lõpul, kui punased püüdsid Kreekas ülemvõimu saavutada, võitles nende pooli ja koos paljudega põgenes N. Liitu, kus ta asus elama Tashkenti. Seal väljasaamine osutus aga ras- keks. Kui siis Karanikas lõpuks sai loo kodumaa külastada, jäi tema naine koos pojaga "pantvangiks". Kara- nikas hüppas siiski ära ja tuli Rootsi, kus ta nüüd võitleb oma pe- rekonna ühinemise heaks. "Ma olen õnnetu isa ja ei suuda elada Rootsis ilma oma perekonnata", ütlev dem- onstrant jagatavas lendeheas. "Ma ei nõua vene võimudest muud, kui et nad lubaksid mu perekonnale sias tulla".

Raamatukeeld TSHEHHIS

TShehhis keelati nüüd äkki ülla- tuslikult 10 aasta eest ilmunud raam- tat "Londonis sõja ajal". Raama- tu autoriks on liitruu kommuni- st Bohumil Lastovicka, kes pea- legi on praegu TShehhi välispoli- tiitise komisjoni esimees.

Teost hakkas juhuslikult lugema parteiboss Gustav Husak ja leidis ehmatusena, et kogu aeg avalikult müügil olevas raamatus on teda vä- ga teravalt rünnatud. Kui Lastovicka raamatu kirjutas ja see trükiti il- mus, siis istus Husak "parteiavaenla- sena" vangis.

• Aiksis Rannit Yale ülikooli professor, lendas 24. augustil sama ülikooli Rahvusvaheliste Ürurimuste Nõukogude stipendiaandja Euroo- passe, et osa võtta seitsmendast ese- teetikateadlast kongressist. Aiksis Rannit eesneb seal loenguga eesti lauletaja Marie Underi üle.

Araabia terroristid ähvardavad Saksat

Piaestina-araablase ekstremit- organisatsioon "Must september nõuab, et Lääne-Saksa valitsus va- bastab kolm vangivõetud araablasi. Kui seda ei tehta, vallandatakse uusi aktsioone, kusjuures need oleksid suunatud Lääne-Saksa ette- võtte ja institutsioonide vastu. Kai- ros tegutsev raadiosaatja "Palesti- na Revolutsiooni Hääli" nendib omalt poolt, et eadapid on ko- mandogruppide peamiseks sihtiks saksa huvide kahjustamine.

Raadio kommentaar toonitas, et geriljaameste surmas on täielikult vastutav ja süüdi Lääne-Saksa, kes "vasturilikult organiseeris Fürsten- feldbrücki lennuvälja lõksu".

Seni kinnitatama andmeid saabusid kolm kinnivõetud araablasi kohale Skandinaavias. Neid peetakse erilise valve all kinni erikohtades ja üle- kuulamistel on selgunud, et nende poolt antud versioonid ühtivad. Araablased sõhuvad, et nende si- hiks oli kätkemaks. Taheti äratada kogu maailma tähelepanu ja vabas- tade Israellis kinnipeetavad araabia vangid.

Vangid lisavad juurde, et nad kül- malt arvestasid võimalusega, et ak- tsioon võib nõuda inimohvreid. Et drama nõudis Israelli sõprlaste elu- sed, et pea terroristid mingiks erili- seks minuseks, vastupidi leetakse, et selles osas õnnestus "operatsioon" täielikult. Kahju on vaid, et nad ise üle elasid, märgivad terroristid.

Müncheni poliisid teatavad, et len- nuväljal leidud relvad, millesid kasutasid araabia ekstreemistid, olid Sovjeti päritoluga. Näiteks püstol- kuulipildujad tüübid Kalashnikov — need kasutavad tihti palestina terroristid.

Küünlane on ka araabia riikide suhtumine Müncheni draamasse. Mõistetakse täielikult hukka Lääne- Saksamaa suhtes, kuna Bonni vali- tuse esindajad väitsid, et Kairo va- lituse esindajad olid tragöödia eest vastutavad. Võib nimetada, et pärast seitsmeaastast pausi taastati saksa diplomaatilised suhted Egiptusega al- les 8. juunil.

Egiptus näitaks lubab kasutusole- võtta "draatiliselt menetlusi" Lääne- Saksamaa suhtes, kuna Bonni vali- tuse esindajad väitsid, et Kairo va- lituse esindajad olid tragöödia eest vastutavad. Võib nimetada, et pärast seitsmeaastast pausi taastati saksa diplomaatilised suhted Egiptusega al- les 8. juunil.

Tuneesia välisminister Masmoudi märgib, et kõige rohkem on süüdi Israeli. Ta lisas juurde, et kui pa- lestina-araablase poliitilise probleeme ei suudeta lahendada "võib esineda uus Müncheni vahejuhtum või koguni uus sõda". Ka Liiba- non märgib, et saksa võimud käi- tusid "kriminaalselt" ja et Bonni liitselt on "ilma põhjusteta" asunud vihkama araablasi. (EPL/AUS)

EESTI PÄEVALEHT

Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhon Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetuse ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskilustas Jüri Aus
Andr. Eesti Päevaleht, Box 120,
331 02 Eeskilustas, tel. 016/14 77 72
Tellimispesigiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postigiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 147-
Termin (4 kuud) kr. 58-
Kuu kr. 15-
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

Trükkija: Eeskilustas-Kurires
Tryckeri AB Eeskilustas 1972

Poliitika-tegemine ja skandaalid Olümpiamängudel

Ebameeeldivate vahejuhtumite poolest erinevad Müncheni olümpiamängud eelmistest sedavõrd, et "poliitika-tegemine" on nüüd muutunud versise. Seni oli "rekord" Melbourne'i olümpiamängudel, mis peeti kohe pärast N. Liidu vägivalda aktsiooni Ungaris 1956, ja mille vastu Holland ja Šveits protestisid muuseumis võistlustest eemalejäämisega. Vespäälil finaalis kohtusid N. Liidu ja Ungari, ja matchi lõppedes tulemusena 4:0 viimaste kasuks jooksis üks venelane amokki, vigastas ühe vastastängija. 40 ungari aktivistportlast kasutas muide juhust Austraalias "ära hüpaia".

Vahetult enne Müncheni olümpiamänge ähvardas enam kui tosin Aafrika riike oma võistkonnad koju saata, juhul, kui roodekslastele antaks luba võistlustest osa võtta. Ja omelt olid samad riigid alles a. 1971 peetud rahvasvahelise Olümpiamängude kongressil andnud nõusoleku roodekslaste osalemiseks. On varemgi juhtunud, et mõni riik on selles soos põlu alla saatnud. Nii ostustati üksmeelselt Saksamaa ja Jaapan väel ja jätta Londonist 1948, ja Lõuna-Aafrikal pole lastud olümpiamängudest osa võtta kolm viimast korda.

Palju peamurdmist on olnud küsimuse üle, mis nime all peaksid võistlusi ikkagi rahvad. Londonis 1908 nurisesid lühikesed selle üle, et nende saavutused lähevad inglaste arvele. 1912 Stockholmis said aga rootslastel

imetlemisväärse tükiga hakkama. Nende juhi Viktor Blacki ovestad-nisel määrati Soome iseseisvaks spordinatsiooniks, kuigi see kuulus Venele.

Täiesti mõeldamatu oleks sarnane samm näiteks Balti rahvaste väljasaatmiseks tänapäeval, kuid julge see oli tollalgi! Tore on siinjuures mainida, et Soome saagiks langes tervelt 25 medalit, neist 9 kuld, Vene aga sai kõigest 2 hõbedat ja 3 pronksi — pealegi olid nendest kahe omadajad eestlased!

Keeruline on ka sakslaste küsimus pärast Teist maailmasõda. Tokyo mängude eel 1964 määras Rahvusvaheline Olümpiakomitee Ida-Saksa ja Lääne-Saksa üheks riigiks. Rühma koosseisu selgitamiseks peeti siiski katseviisilised era'di, ja teisel poolnukski mõeldav.

On ka esinenud mõnesuguseid demontstraatsioone. Värskeid on veel mees, kuidas Mehikos 1968 kaoks neigrist jooksjat autustamisepoodiumil tervisdiid Ameerika lippu ja hünni mustas nahkidas rusikaga. Selle kõrval oli näiteks "rahuingli" ilmunine avamistseremoonialle Helsingis 1982 üsra süütu vahejuhtum.

Tegelikuks pole ühedki olümpiamängud mõeldunud ilma skandaalideita. Esimestel võistlustel polnud määratud välja töötatud, milletoitu oli kerge söhki teha. Tänapäeval on jälle ülmasiite kasutamise laimud sedavõrd üldiseks, et Münchenis peetakse tarvikkude teostada nn doping-kontrolli. Esimene ja serl anus surmajuhumit ümestite kasutamise tagajärjel leidis aset Roomas 1980.

Eestlaste saavutustest on tehtu juut olnud. Lisatagu lõppeks vaid sa-jaolu, et meie sportlased on medaleid saanud nii Tsaaari-Vene, Eesti, N. Liidu kui ka Rootsi värvides alla.

AARAND

Juute võeti kinni Moskvast

Moskva militis arreteeris 30 juuti, kes tahisid protesteerida Liib-banoni saatkonna ees Münchenis toimunud mürvade puhul. Saatkonna juurde oli paigutatud vähemalt 40 militsiit, kes sundisid juudid lähedal ootavasse militsiibussi ja sõitis nendega minema.

Enne seda oli militis takistanud juute andmast üle kaastundetelegramme Israelile peaministrile Golda Meirile, kusjuures neid pidi vahendama Hollandi suursaatkond. Moskvas asuvad juudid märgivad, et demonstrandid valisid välja Liibbanoni saatkonna seetõttu, et sääl on mitmel palestiina organisatsioonil peakorterid. (EPL/JA).

● Hollandi eestlasi külastasid k.a. rahvusaaslastes väljaspoolt — Ameerika Ühendriikidest prl. Maret Valk, hr. Jürgen abikaasaga, hr. Konno abikaasaga, hr. Matusch-Kapostins abik., Leena, Juhana ja Jüri Raidna. Kanadast hr. Roodus abik. ja Ingemar Korjus, Austraaliast hr. Sumbak abik., Brasiiliast sällise eesti galdide maleva juht Marlene Suursoo, Belgiast pr. ja hr. Dillie, Saksamaale hr. Purga ja Laev ja Soomest Silja Laapas.

Libe küsimus kajastub Eestis ilmunud jutustuses

Eesti rahva libe (juurdekasvu) küsimus leiab omapärast kajastust okupeeritud Eestis ilmunud jutustuses "Punjamul", mille autoriks on Eno Raud. Teos viib meid soomeurgi kellel murijaskonda ja algab soome-sugu rahvaste hulka kuuluvate, Siberis Leena jõe piirkonnas eluneva kõmõrdide rahvustikliku keele- ja muu-elu uurimisretkelt naasnud Laur Lõuendi kojutulemisega. Sellest rahvustiklikust saadud saad. Kuid viinaumast ärganud shamaan on rutanud talle sadamasse järele ja tahtnud punjamul tagasi saada. Kuid Lõuend teaduse huvides ei täitnud ta soovi ja saanud shamaanit kõmõrdide keeles kirjalikult neetuse ja sa-tuse osaliseks.

Laur Lõuendi kojutulekust saab juhuslikult kuulda televisiooni saatejanna reporter Neeme Edel ja hakka Lõuendile kui oma vanale tut-tavale peale käima, et see uurimis-retke kohta esineks televisioonis. Viimaks ta saabki Lõuendilt selleks lubaduse.

Lõuend hakkab koostama saateka-vandit, milles ta lühidalt puudutab kõmõrdide ajalugu. Ta sõnastab sel-le järgmiselt: "Jermaki (Lääne-Sibe-ri vallutaja, A.K.) ja tema kaskate reetked ilms. Kõmõrdide lõplik alustu-mine sai alguse Jakutski linna ra-jamises Leena lähedal samal aastal, kui asutati Tartu ülikool. Vojevo-vede (võepälikud slaavlased, A.K.) julmus. Kõmõrdid võetava jassaki (naturnaksmaks, mida maksid Sibe-ri ja Volgamaa rahvad riigile, A.K.) enesekulmalat kõrge määr. Ainumik-ke ühe aasta jooksul koguti neljal-tuhandelt kõmõrdil maksumaksjail-kude ja pool tuhat soobli nahkajäl-kimata punnarebastest ning kõigest muust. Pantvangide surunks peksim-ine sooses kõmõrdide ülestõusuga. Vene asunike ilmunine Leena ja tema harujõgede kallastele, mis likvideeris kõmõrdide ürgkogukondliku kotta."

Siis tänapäev. Lõuend arutleb en-demist:

"Tänapäevaga on olukord ausalt öeldes natuke nadi. Kõmõrdid on meie hoogsalt areneva elu peama-gistraalidest kõrvalde jäänud. Ja mõnagi traktorist või kolmekordse ki-vimajaga ei üllata muidugi kedagi. Aga teisel pool... Kas on siis tingimata tarvis üllatada? Ma näi-tan uut rahvamajaga, näitan tiliukest sanitaarlennukit järvele laskumas ja räägin ajalehtede ettelugemises ehitistööliste, kes kogunevad suil-sutunni ajaks sõbraliku perena raa-matukuga juhataja Jelena Boris-sovna ümber (lk. 41)."

Oma kahel uurimisreisil kõmõrdide juurde on Lõuend peatunud nende shamaan pool, kellel oli 12-aastane pojatütar Manja. Shamaan on oma surjatud poja peale, kelle purjus trak-torist oli murivõtmega surunks löö-nud, olnud kuri, et see ei olevat osanud korralikult naist magatada, et oleks tütre asemel poeg sündinud.

Kui Lõuend televisiooni saatejaa-mast koju saabub, leiab ta eest te-maga ühtsaga kõmõrdide maal töö-tanud vene geoloogi kirja, milles see teatab, et pärast Lõuendi lahkumist on shamaan terve päeva ära olnud ja järgmisel hommikul joobnult ta-gasi tulnud ning üelnud mitmele inimesele, et peab tooma mingisugu-se jumala lepitamiseks väga kalli ohv-ri. Pärast seda tapnud ta oma poja tütre Manja. Shamaan vahistatud. Kirjutaja märgib kirjas Lõuendile: "Teie tunnete kõmõrte paremini ja teate, et nad eriti võõraste suhtes on napisõnalisel. Lõuend on saadud kirjast väga masendatud ja arvestab, et nüüd on kõmõrdide veel ainult 43, sest kõrgemas aastas shamaan vang-last vaevalt enam tagasi tuleb.

Selle häabuva rahvuse taustal au-tor arendab ka eestlaste juurdekas-vu (libe) probleemi. Instituudis, kus töötab Laur Lõuend on kolm tüdru-ku: Ester, Lii ja Helemai. Kõik val-lalised ja eluaastale poolest juba vä-gisi vanapiiga seiseuse poole nihku-mas. Helemai on Lõuendist huvita-tud. Neist oleks vist saanud abielu-paari, kuid enne kui Lõuend sai teda tundma, tutvus Kiretiga, kelle-ga näitus ja omab kaks last. Aga Helemai hüvi Lõuendi suhtes ei ole siiski kustunud, mida ka ta tööka-lannad taipavad ja teda sellepärast nõokavadki. Siis televisiooni saatejaa-ma näitsikud: rehissööri abi Piia, Lemmi ja Einike. Viimane on um-bes 30-aastane. Temal on pooleteise aastane poeg, kelle pilte ta teistele

uhkusega näitab ja sinna juurde se-letab: "Ma ei ole muide üldse abi-la, aga minu arvates ei oma see tähtsust. Ma olen seisukohal, et igal minuealisel iseseisval naisel peaks laps olema". Küsis siis Lõuendilt: "Kuidas teie arvate?" Viimane märg-i, et arvab sedasama (lk. 41).

Piia, kuigi ta Einikest vahetevahel pilkab selle lapsekultuse pärast, aga oma käitumises meestega ei paista tal midagi selle vastu olevat, kui te-magi lapse saaks. Nii jutustab ta Lõuendile avameelselt, kuidas Or-musk, 50-aastane vanapoiss, teda voodi kutsunud ja ütelnud: "... Al-nult voodis on veel võimalik eesti rahva heaks midagi ära teha. Esitas siis libe kohta mingisuguse statisti-tilist andmeid. Kirus aborte ja väi-kekodanliku mentaliteeti". Piia va-natud talle: "Vanast pödurast sokust pole soojatjana enam asja."

Kolmas selline tüdruk on Helemai, kes kurdab Lõuendile oma elu mõt-etust. Ta teeb kandidaaditööd Vep-sa keele verbiide kohta ja arvab, et kui töö saab valmis, siis keda see huvitab peale tööjuhendaja ja opo-nendi. Pärast kaitsmist ei võta kee-gi seda tööd enam kättegi.

Helemai jälgib pidevalt Laur Lõu-endi, kutsus tema pärast tööd koh-tamisele ise. Kui Lõuend on televi-sioonis esinenud ja pärast seda saa-te lähimate korradajatega teeb saa-

teajama kohvikus liiku, helistab sin-na Helemai ja tahab temaga kohtu-da. Lõuend kutsutab ta enese poole. Helemai lubab tulla pooleteise tunni pärast. Kui Lõuend koju jõuab ja teeb ettevalmistusi külalise vastuvõ-tuks, siis tärkab tema aindus, et tä-na "see" juhtubki. Lõuend muutub rahutuks ja kutsus taksi ning otustab sõita oma perekonna juurde, kes maal suvitab. Kuid sõidul sinna ta muudab oma arvamist ja ütleb tak-sijuhile, et see esialgu antud siht-kohta ei sõidaks, vaid lihtsalt sõi-daks. Nii siis tekib uuesti eeldus, et "see" tal Helemaiga siiski võib juhtu-tada.

Jutustus on kompositsioonilisel-t üsna kompaktne tervik, välja arva-tud üks episood kohvikus, kus televi-siooni reporter Neeme tutvustab Lõuendile kedagi Moosbergi nimeist vanemat meest, kes on olnud Saksaa-ma natside koonduslaagris Dachaus ja kirjutab nüüd mälestusi koondus-laagri õudustest. Sellel suhtelisel küllalt pikal episoodil ei ole teose sündmustikuga midagi ühist ja mõ-jub kirjutanduslikult seisukohast kom-positsioonilise liigihana. Aga küllap autor, kellel kompositsiooniline kes-kendus näib üsna kindel olevat, ise teab, milleks ta selle liigihana teoses-se põimis.

A.K.

Soome-DDR üksmeelsed

Berliinis parafeeriti kaks lepi-ngut Soome ja DDR vahel. Amet-likku diplomaatilist tunnustamist aga ei esine enne kui vastavad lepingud on sõlmitud ka Bonniga.

Soome valitsus toonitab, et igasu-guste suhete taastamise juures peab jälgima "ühesvõrdsuse põhimõtet", see-ga suhtub Soome DDR-i ja Lääne-Saksasse täpselt ühtemoodi. Berli-nis sõlmitud esimene leping eeldab diplomaatilist tunnustust ja teine se-da, et DDR respektiir Soome neu-traliteeti. Idasaksilased on heaks tun-nistanud ka Soome nõudmised sõja-kahjude asjas 1944/45, mil natsistid tegid maataisa peaaegu kogu Põhja-Soome. Tänapäeva rahas hinnatatakse kahjusid 800 miljoni margale. Bonn aga avaldab kahjatsust, et Soome hakkab reguleerima oma suhteid DDR-iga enne kui mõlemate saksaa-riikide küsimus on veel lõplikult la-hendamat. (EPL/JA).

Müncheni mõrvarid "märtrid"

Süüria, Iraagi ja Liibbanoni press ja raadio on Müncheni mõrvadraa-ma taustal kritiseerinud Lääne-Saksat, süüdistades sealsel poliit-seivõimusiid "reetmises ja valelik-kuses". Seda sellepärast, et saksaa-poliisid asus araablastele tule Fürs-tenfeldbrücki lennuväljal, kuigi oli lubatud, et terroristid koos pant-vangidega tohivad takistamatult lahku-da.

Egiptuse ajaleht Egyptian Gazette kirjutab, et "mõrv on muidugi ku-ritegu, ent kodumaa röövimine ka-helt miljonilist palestiinlast on sa-muti roim". Ajalehes Al Ahram ja Al Akhbar omalt poolt taunisid "lis-raeli terrorismi". Kairo raadio hee-breakeelsetes saadetes ülistati Mün-cheni veresauna ja kideiti siisilikuk-mise "vaprat vastupanu". Araabia riig-id (peale Jordaanias) käsitlevad Müncheni mõrvaride olemoodi märt-ritena ja leiavad, et süü lasub täie-likult Lääne-Saksa võimudel. Jor-daanias valitsus on ainsana palestiina-gerilja veretööd hukka mõistnud, nentides, et "see vastik kuritegu vaid kahjustab araablaste püüdlusi". (EPL/JA).

Eestlastel on ainuke vähemus Rootsis, kel on kaks korda nädalas ilmuv informatsiooni- ja uudiste-leht päevaajakirjanduse tüübist, eestluse häälekandja

EESTI PÄEVA-LEHT

Seda eelist on eesti rahvusrühkil põhjust hoida üldise kogunemisega tellijaskonda. Rootsi ajakirjandusel on rasked ajad ja neile antakse riiklikku abi. Eesti ajalehte ei aita aga keegi muu kui eestlased ise. Seepärast on oluline, et

kõik eestlased on eesti ajalehe TELLIJAD

Helistage EPL talitusele tel. 08/21 84 46. Paneme Teile ajalehe käima. Või tellige otse kõikidest posti-asutustest Rootsis ja Skandinaavias.

Kanada Metsaülikool on eestluse mõiste süvendaja

Vasakul pildil Metsaülikooli juhatajad arh. Henno Sillaste ja prof. Olev Träss ja lektorid astrofüüsik Jyri Kork ja prof. Valter Raud. Paremal pildil pruutneitsid Metsaülikooli pulmas. Keskel pruut Kaja Heimla.

KOTKAJÄRVE (EPL) — Kanada eestlaste Metsaülikool, lühidalt MÜ, tegutseb juba kuuendat aastat. Üliõpilasi on nende aastate kestel olnud kuussada, aastaeelarve on umbes kaheksa tuhat dollarit, vabalt liitunud juhutuse kõrval töötab programmikomitee ja Metsaülikooli juhtkond on seni keeldunud vastu võtta igasugu loetusi, et võida püsida kui sõltumatu organ. Osavõtmaks tasuvad nii juhtkond kui lektorid ja üliõpilased kõik võrdsest — sel aastal oli see 55 dollarit.

Metsaülikooli programmi on kritiseeritud, juhtkonda rünnatud ja pole puudunud isegi otsused atakid maanteede klassikidele külvamise näol. On leitud, et Metsaülikool on liiga vabameelne, et seal arutletakse eesti probleemide niisuguses valguses, nagu see mõningatele ringkondadele ei meeldi.

Ometi on Metsaülikool, nii nagu see on funktsioneerinud kuus aastat, üks reaalseid välis-eesti elus. Oma vaimult ja laadilt on MÜ lähedane KLENK-i Päevadele ja New Yorgi Kultuuripäevadele, mida samuti nooremad ringkonnad korraldavad ja juhivad Erinevused on kindlasti pikemas kestvuses ja tunduvalt suuremas rõhuasetuses eesti keele õppimisel ning harjutamisel. Suur osa loenguid käsitlevad ajaloo ja kultuuri küsimusi Eesti kaugemast ja lähemast minevikust.

Olukord praeguses Eestis leiab asjaliku ja informatiivse valgustuse, vaadeldakse ja analüüsitakse ideoloogiad. Ei puudu aga vaatlused tänapäeva maailmale tema inimlike, tehniliste ja kultuuriliste probleemidega. Asjaolupõhne kursside kasvav puudus siiski välis-eesti kultuuriliste saavutuste vaatluses — peale maalikunsti — ja seega ei olnud pakutav informatsioon igakülgne. Loenguteist hõõgus asjalikkuse ning teadusliku objektivuse kõrval ilmsel patriotismi ja tahet eestluse mõistet süvendada ja avarada.

Välised tegurid — puutumatud mets ja järved, ujula ja saun, loengud ja einetamine vabas õhus loovad loomuliku ja sundimatu õhkkonna, mida Metsaülikooli juhtkond teadlikult kultiveerib ja süvendab. Lõkked ja laulu- ning tantsuõhtud loovad meeleolu ja seda formuleeris Hele Leemant, USA üliõpilane, järgmiselt: "Olen siit saanud totaalset elamuse eestlusest, alates rahvatantsudest ja lauludest kuni saunakäimise ja hapu kaerakile söömiseni".

Lisaks tulevad väike aga valitud laenuarvamuskogu, kirjanduse müügilaud nii välis-eesti kui kodu-eesti autoritega, ja nii mõnigi tütarlaste osts luuletuskogu, teiste hulgas kaks poissi ostsid seal Lätii Hendriku ja Balharusa Russovi Liivimaa kroonika.

On kasutada muusikariistu ja heliplaate, stereo ja helilinte, õhtusel raadiotundidel võis kuulda heliloomeingut välis-eesti ja kodu-eesti heliloojait, autorite poolit looteid luuletustele ja isegi üks meenutekraavis seissärägitud, illegaalne intervjuu Eestist ühe muusikuga.

Omamoodi huvitavaks osutus ka kolm lühifilmi, mis olid mingil mool kellegi poolt Eestist hangitud, Esi-

mene neist oli turismifilm Võru linnaast ja maakonnast, teine käsitas rahvalikku käsitööd ja kolmas ühe lasteaia kasvandikke. Tehniliselt old need filmid kõik üsna head, kuid juurdekõneldud tekest mõjus naiivsest ja sisaldas kohati paratamatuid propagandalauseid.

Nende kõrval näidatud arhitekt-kunstnik Peeter Sepa humorikas lühifilm ühest eelmisest, Metsaülikooli kursusest näitas, et välis-eesti filmikunst pole mitte päris lootusetu olukorras ja et Metsaülikool on selleks mõeldavaks kohaks, kus eestlaste valmistatud lühifilme võiks näidata — neid on teatavasti olemas. Tuleb nimetada ka kunstinaidust E. Kõksi, A. Lee ja O. Timmase teoseist ja neile lisaks kodu-eesti graafiku Vive Tõlli loomingunäiteid.

Viimasest retkest kuule esitas astrofüüsik Jyri Kork filmi, mis oli lausa tehniline ime. Marga Raudsepa spontaanselt esitatud tantsukompositsioon osutas sellele, et on võimalusi täita tühimiku, mis sel alal välis-eesti kultuuripildis esineb. Esimene vana-eestipärane pulm oli ka kinnituseks, et eestipärast võib elustada ja muuta meeleolukaks ja elamusrikkaks fenomeniks ka meie modernses maailmas.

On küll võimalik kokku võtta niisugust komplimente nähtust, nagu seda Metsaülikooli praegusel kujul on, aga võib väita, et vormilt ja sisult on see kujunenud täiesti omapärase eestluse süvendamise ning arendamise vahendiks. Eestlus ei ole kindlasti mitte ainult mingi resolutsioon või deklaratsioon, küll on see aga, teadmised, tunnetus ja elamus, ja nende saavutamiseks on valitud miljö, ülikooli atmosfäär ja metoodika ning küllaltki avar programm üpris soodsad.

MÜ juhtkond on pidevalt otsimas ideid, teemasid ja isikuid ja seega

on Metsaülikoolil arenemis- ja kujunemisvõimalusi. Tundub, et praktilistele detailidele on kohati liiga vähe tähelepanu osutatud ja väidetakse, et sel kombel välditakse bürokraatia sissetungimist — korra ja bürokraatia vahel on siiski erinevus. Samuti tundub, et mõnel puhul domineerivad skautlikud ideed ja neilgi on Metsaülikoolis vähemalt küsitav väärtus. Olulisem on aga, mida mõtlevad ja tunnevad üliõpilased.

PULMAD METSAÜLIKOOIS

Metsa ülikooli lõpp-punktiks kujunes pulmakellade lõmimine. Abielusid eesti noored Kaja Heimla ja Tiit Telmet — pruut ametilt psühholoogi ja peig tarkkunsti — mõlemad USA-st. Heino Jõe oli eelmisel õhtul pidanud loengu vanadest eesti pulmakommetest ja seega kõiki ettevalmistatud selleks, mis nüüd ilmsi kõikide mü-laste ja teiste pulmaliste ees ja osavõtmisel sündis. Kaja ja Tiit olid tutvunud kolme aasta eesti KLENK-i päevadel Chicagos ja nüüd oli Andres Taul tulnud, et neid Kotka järve salukirikus paari laulatada.

Ei pruuditalu ja peitatalu, pruut-tüdrukud ja peipoisid ning saajalised, isamees ja kaasanaine, tüdrukud enamuses rahvarõivais, nagu paljud poisid ja abielulajate sugulased.

Peitatalust mindi isamehega eesotsas ja saajalistele saabus pruuditalu pruuti kätte saama, kuid ei-see nii lihtsalt läinud. Väideldi ja küstiti, pakuti ja kaasiatati valepärast, aga lõpuks saadi õige ja läks pulmarong liikuma salukirikule poole pähalikult kõlavate kellalõkkide saatel. Kirik oli küll lausa mets ja raiesmaa, kus altariks kasehagudest luud metsalilled ja selle taga kolm riisi kasetõust vaigendamas. Andres Taul rääkis omad lihtsad ja südamlukud sõnad, ilusalt kõlas Maire Orava jõhutamäng ning Andres Raudsepa juhatatud ansambli valine laul meetaapude all. Metsalilled ning niitaste vahel seisvad pulmalised olid ilmselt liigutatud.

Tagaselt pulmamaja oli tegemist passinäitamisega, et saada läbi teetõkkeist ja mahalastud puudest mööda pääseda. Päämajal kõrval kaljul huikas ja kutsus pulmalisi kaasitaja ning oligi pulmalaud kaetud porgandivarvili linadega ning ehitud metsalilledega. Hakkasid ringi liikuma ehtsad õllekapad, ja kellele just õlu et maitseand, said kätte mõdukapa. Pulmatoit sült ja peedid, suitsuliha ja hapud kapsad, verivorst ja kartulid. Mu vastas istus ameerikalanna Linda Zerelli — ühe New Yorgist tulnud mü-lanna sõbratar — ja ma näen,

Väikerahvastele on haavav kui neid tehakse venelasiks

GÖTEBORGI (EPL) — Nende riidade avaldamisel ei ole veel N. Liidu võistkonnadesse kuuluvad eesti, läti ja leedu sportlased Müncheni olümpiadil esinenud. Peagi, eriti ühenduses kergejõustikuga, on üsna tõenäoline, et me roolisi massime dias kuulume "ryss" Lepikust, "ryss" Tarmakist, "ryss" Lusistest ja teistest. Ja muidugi ka "ryss" Jaan Taltist.

Selles seoses on hviitav meenutada lätlase Niklase Lapukinski artiklit Göteborgs-Tidningis s.a. 13. juulil, mille ta avaldas uue oda-maailmarekordi puhul, mille Janis Lusis saavutas tulemusega 93,80 m. ka. "Juulimän, gudel" Stockholmis Staadionil. "Mass-meedia och rysk kulturimperialism" on mainitud artikli pealkirjaks.

— Massmeedia stimuleerib oma ebatähtsusega "vene kultuurimperialismi", ütles Niklase Lapukins. Massmeedia ebatähtsuse ilmnemine eriti kõiges selles, mis puudutab Baltikuma. Kui Janis Lusis heitis uue maailmarekordi Stockholmis Staadionil, tekkis suur viir-virr massmeedias. Rõõmustavaks erandiks oli Syd-svenska Dagbladet, kus oli õnnestunud Lusist paigutada ühele natsio-naliteeti.

— Äke Strömmer kõneles raadios "33-aastase venelase fantastilisest võimest". Svenska Dagbladet tegi temast oma esiküljel soomlase ja Expresseni spordiküljel kirjutati temast kui "baltivenelasest".

Aga sama lehe juhtkirja-küljel nalutati siiski kinni õige olukor-d: lätlased ei muutu venelas-teks ainult seetõttu, et nende kodumaal on okupeeritud venelaste poolt.

— Teadagi, seda peetakse pisias-jaks, mis rahvusest Lusis on. Ta võistleb ju Sovjetit eest. Kuid probleem ei ole sugugi nii tähtsusetu, nagu seda üksik seik Lusisega näitab, ütles Lapukins. — Ta ei ole ainus vene (Vengimaalt tulev) sportlane, keda sellist seisukohalt "nüheldakse". Leedu kõrgushüppaja Äng Europa-meistri Kestutis Shapka ja eesti raskekaalutõstja Jaan Taltis, mitmekordne maailmarekordi-omanik on paar teist balti näidet — ja need on veelgi. Lisaks sellele — ja see on tähtis — märgib rootsi massmeedia pidevalt kõiki Sovjetist tulevaid sportlasi venelastena, et sellega kinnitada mõistet: N. Liit on maa, kus elavad ainult venelased.

— Nii ei ole see siiski. Väheus-rahvused moodustavad tegelikult poole N. Liidu 240-miljonilisest elanikkonnast. Ja nende osa suureneb aina. Enamik nendest on vägivallaga inkorporeeritud N. Liitu ja ametlikuks eesmärgiks on kõigi nende assimileerimine. N. Liidu kompartei programm on üteldud: "Kommunismi võidus N. Liidus lähenevad rahvad veel enam üksteisele, nende majanduslikud ja ideoloogilised kokkuvõlvused suurenevad ja nende ühine kommunistlik vaimus arendatakse välja. Aga rahvuslike erinevuste likvideerimine, iseariis keelteerinevus, on hoopis pikanegevad protsessid kui klassivahede hävitamine".

— Vastuseis sellele poliitikale on suur, eriti Baltikumis. Enamikele baltlastele — nii nende kodumaal kui eksiliis — on see haavav, kui neid nähakse venelas. Selline seisukoht võib näida rassiveneulikuks, kuid see saab mõistetavaks, kui mõelda pidevalt kasutatavale vene survele.

— Kuidas oleksid taanlased ja norralased reageerinud saksa okupatsiooni all, kui neid oleks välismaises massmeedias alalõpmata mainitud kui "sakslasi"? Küsi artikli autor ja lõpetab oma sõnavõtu järgmise passusega:

— Nii võib siis ütelda, ehkki pisut teravat, et rootsi massmeedia aitab väljaspool N. Liitu teostada oma puudulike teadmistega sovjetijuhide assimilatsioon. eesmärke. Paljude tähelepanekute järgi võib kinnitada, et see, mille saavutamisen pole seni veel N. Liidu ühend on juba suures ulatuses teostatud rootsi spordilehekülgedel: kui, kes tulevad N. Liidust, on venelased!

— Et oma teadmatusena stimuleerida vene kultuurimperialismi — kas see peab siis olema rootsi massmeedia ülesandeks?

Mr.

RAAMATURIIL

MÖTTEKRIIPS

Pärast pikemat vaheajaga on jälle hakanud ilmuma Eesti Üliõpilaskonna Sydneys stentsileeritud häälekandja Mõttekriips, mille taastund sai teoks EÜKS 20. juubelaastal. Toimekuse nendib, et viimaste aastate kestel on võidud Sydney eestlaskonna elus tähtsada ühe elujõu hoogsat, viljastavat puhangut, millest puudutamata pole jäänud ka üliõpilaskond. Mõttekriips toetab pakkuja üliõpilaskonno võimalest enesevälendamiseks ja ühtlasi täita sidepida ülesannet eesti avalikkusega, tutvustades üliõpilaste probleeme ja

kuidas see arglikult võitis liialt nootsatäie musta verivorsti ja seda ettevaatlikult maitset, kuid siis juba terve vorstilõigu talrikele tõstis.

Tulevad kontvõrjad ja teevad lärm. Liina Keerdoja loeb pruudi ema kirjutatud loo oma tütre kasvamisest ja arenemisest ja see on täiesti põnev ning vaimukus luugu. Pruudi ema kingib noorpaarile eesti lipu, mille on oma ajal toonud kaasa Eestist lahkudes ning oli näha, et see tõmbas nii mitmelele pulmalesele vee silma.

Üliõpilaskonnast võrsunud ideid laiemale ühiskonnale. Mõeldes asjaolule, et Sydney üliõpilastel on võrsunud ideid kolmekümne eesti rahvusest kirjanikest, et peaks Mõttekriipsul olema raskusi kaastööde hankimises osas. Nr. 34 (ak. 12) sisaldab artiklit "Õigustiteooria mõtted ja siisus" (I. Tammele), "Kasvatuse pearahk nihkub kodule" (M. Meisul), "Kolmekümne aasta pärast" (R. Taagepera), Miljöö Sydney Metsaülikoolist, Mõttekriipsu reporteri seiklusi, EÜKS-i kroonikat jm. Tellimise aadress: 141 Campbell Street, Darlinghurst 2020, Australia.

del Loo, Imre Lipping ja Valli Nae-lapea lugused vanu pulmatekte ja oliigi aeg käes jõumängudes, nagu kõievedu, mustlase maadus, sõrmkõue vedamine ja käemurdmine.

Oli palju jõuproovijaid, oli neid ka naistegi hulgas. Nii liiks pulm hoogsat, meeleolukalt, osalisel suudatust enam ja sujuvamalt oma rollidesse ja kuigi kõik ehk polnud päris ehtsa vana-aegse pillikaari moodi, oli tegumood ja plaan päris näitlik ja õpetlik neile, kes seni oli näinud ainult kaasaegseid linnapilmi. Ja kui nüüd laulatakse lennukis ja ujumissesselil, Eifeli tornis ja laeval, miks ei võiks laulada ja pulmi pidada ka vanas talures — kas või vaimseski mõttes. Kui ainult saadakse see õige ja ehtne elamus ja meeleliigutus.

EKS

**METSAKODU
ÜDISMAA**

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

**VABAÕHUPHIRKOND EESTI
SKAUTLIKELE NOORTELE**

Kas rütmiline võimlemine tulevikus Olümpiaadi kavva? Kehtustelu Evelyn Koopiga

Müncheni Olümpiamängudest tuli Stockholm Evelyn Koop, kes seoses Olümpiaadiga oli läbirääkimistes rahvusvahelisel pinnal, kuidas kohaldada rütmilist võimlemist ehk n.n. "gymnastic moderne" tulevaste Olümpiamängude programmi võistlusala. Rootsis võttes ta kontakti hr. Ernst Idlaga ja pr. Leida Leesmendiga, et kutsuda neid Kanada Rahvusliku Võimlemislidu küllalisõpetajaks rütmilises võimlemises. Evelyn Koop on ise suurt tähelepanu äratanud oma Toronto võimlemisrühmaga Kalev Estienne ja oma oskustega moodsa rütmilise võimlemise alal. Ta on aastate jooksul sooritanud mitmeid õppereise ja olnud tihedas kontaktis välismaal tegutsevate võimlemisrühmade ja instruktoriga.

Stockholmis külastas Evelyn Koop ka Eesti Maja, kus oli võimalik teda küsitleda. Küsimusele, kuidas praktiliselt rakendada "gymnastic moderne" tulevaste Olümpiamängudel, vastas Evelyn Koop:

— Mõte on, et rütmilist võimlemist kui spordiala tuleks võtta umbes nagu klassilist vabavõimlemist (tänapäeval. See tähendab, et mitmesuguste riistade abil, nagu pall, rõngas, lint, nõõrid j.m. esineatakse ajalisel püritud programmiga. Igal momendil on oma kindel raskusliik. Nii on võimalik esineda programmiga, mis oleks klassifitseeritud kas kerge, keskmise raskusega või eriti raske osaga. Pärast esinemist teki zhürii oma otsuse olenevalt raskuskraadist, koreograafilisest ilust ja läbiviimise osavusest. Rütmiline võimlemine oleks teiste sõnadega vabavõimlemine riistadega, ette nähtud pörandal, aga ilma akrobaatiliste momentidega. Mis raskuskraadidesse puutub, siis oleks näil, mitne eri riista kasutamine võistlusloas hinnatav kui eriti raske. Võimalik oleks ka väiksemate rühmade samal alusel võistelda. Kuid siis tuleks muidugi ennekõike asetada rõhk rühma koostööl liikumisel. Rühmade suurus võiks olla kuueliikmeline. Kas Olümpiamängude kavva "gymnastic moderne" spordialana võetakse, see ei selgu enne s.a. 10. septembril, mil Rahvusvaheline Võimlemislid annab oma otsuse. Väljaveatad on siiski head.

Tõenäoliselt võib siis järgmistele Olümpiamängude võimlemiskavas Montrealis 1976 näha rohkem eesti-pärast võimlemist?

— Kuid moodust rütmilist võimlemist Olümpia kavas ei peaks esinema, siis on juba kindel, et võimlemisvõistluste avatseremooniaga seoses esineb rütmilise võimlemise jaoks kohalikke eesti rühmade Kanada ja USA-st. Minule jääb kui Kanada Võimlemislidu instruktoriga ja administratoriga selle esinemise koostamine ja läbiviimine peamiseks ülesandeks.

Kuidas on olnud moodsa rütmilise võimlemise vastuvõtt Kanada publiku seas? Ja kuidas on selle üldine arenguga?

— Moodne võimlemine on alati saanud hea vastuvõtu. Spordi populariseerimisel on suureks abiks olnud ajakirjandus, raadio ja TV reportaažid. Rütmiline võimlemine on levinud üle maailma. Korraldatakse ka juba võistlusi sellele spordialale. Viimastel aastatel on eriti idariikides rütmiline võimlemine edasi arenenud. Nende stiil toetub küll väga tugevasti balletile. Et täpselt ja mõdukalt suuta liikuda rütmilises võimlemises, siis võin balletit olla eelduseks, aga mitte nõuetav.

Minule on isiklikult võimlemine olnud suurimaks huviks. Alustasin juba Rootsis idla võimlemisrühmas ja Kanadas siirdudes jätkasin eesti võimlemisrühmades. Hiljem algasin iseseisvalt tegelema eesti võimlemiskultuuriga. Rajasin Kalev Estienne võimlemisrühma vaid 35 tüdrukuga, mis on tänapäeval kasvanud 800 liikmele, kellest enam kui poollood eesti tüdrukud. Alguses oli meil raskusi ajakirjanduse huviga meie tegevuse vastu, kuigi me järjekindlalt informeerisime oma tegevuse arengust. Suuremad esinimesed, ka välismaal, tekkisid siiski järk-järgult ja nüüd on olukord vastupidine. Ajakirjandusel ja kanaladestel on väga suur huvi moodsa võimlemise vastu. Olen ise veidi statistikat pidanud. Ajavahemikul 1967-1972 on moodsa võimlemise kohta esinenud vähemalt 200 artiklit, raadio- või TV-saadet.

Rütmilise võimlemise alustajaks on olnud Ernst Idla. Minul oleks väga hea meel, kui mul õnnestuks hr. Idlat, pr. Leesmenti ja teisi eesti pedagooge Kanadasse kutsuda kui küllalisõpetajaid. Oleks tähtis ajalooline samm, kui saaksime koos töelda Olümpiamängude avatseremoonial esinemiseks.

Olete Kanada Rahvusliku Võimlemislidu üldtreener rütmilise võimlemise alal. Milles seisnevad Teie tööülesanded?

— Töö toimub peamiselt kahel põlul: administratiivsel ja pedagoogilisel. Pedagoogilisel alal on mu ülesandeks korraldada treenerkursusi ja õppepäevi. Administratiivne tegevus nõuab uute rühmade moodustamist, koolide ja spordiseltside juures ja üldse uue spordiharu arendamist üle kogu Kanada. Edasi tuleb rühmade tööde koordineerida ja paat kontaktiks olemasoleva Kanada Võimlemislidu esindajana. Olen ka Kanada Võimlemislidu rahvusvahelise esindaja rütmilise võimlemise alal. Seega tuleb mul tihti õppereise sooritada ja kontakti pidaa välismaal tegutsevate instruktoriga. Impulsi see olen välismaalt saanud, pean kohandama Kanada oledele.

Kas tegelete ka ise mõne rühma juures instruktoriga?

— Minul jätkub kahjuks vaid aega instruktoriga töelda oma Kalev Estienne rühma juures. Teisi eesti

võimlemisrühma, nagu Hilja Pauli rühma Montrealis ja Helve Ranniste rühma Vancouveris saan vaid osaliselt abistada. Hooan neid, aga pidevalt kurssi arengu üle teistes maades.

Ühenduses Eesti Päevadega Torontos oli Teie õigadel Valgusepo võimlemise osa koostamine. Kas olete oma tööga rahul?

— Ettevalmistustööd algasid juba aasta varem. Kava oli siis suurtes joontes koostatud ja valmis mõeldud. Programmi õppimise ja lõpliku kujundamise osas jäi mulle veel aega. Võimlemisjuhulid ja -rühmad nii USA-s kui Kanadas tegid hoolimat raskustest suurepärase töö. Võimledad näitasid alati suurt kannatust ja viisid läbi ülesanded, vaatamata viimale ja muudele raskustele. Koostööd rahvatantsu üldjuhiga hr. Metsalaaga oli väga hea. Pidime peaproovi lühikesest aega jagama nii hääli kui igasuguseid võimalusi. Au tuleb anda ka koolidele teistele kaastööliste Valgusepo komitees. Suurt vaeva nägid m.a. valguseadajad ja muusikalise osa koostajad.

Pärast lühiajalist külastust Rootsis ruttas Evelyn Koop tagasi Kanadasse, kus ta Kanada Võimlemislidule pidi aru andma Müncheni läbirääkimistest. Peatselt tuleb ta aga tagasi Euroopasse, kus septembris läbi viidav Hollandi võimlemiseluga.

Intervjueris: Tarmo Seppi

Palestiina-sisside terrorijõugud ja nende aktsioonid

Müncheni olümpiatragöödia startinud palestiina-araablaste organisatsioon "Must september" sai maailma üldsusele lähemalt tuttavaks 1970. Selle aasta novembris sooritas kolm organisatsiooni liige poliitilise mõrva Kairo, tulistades Sheraton hotelli trepil suruks Jordania pea- ja kaitseministri Wafsi Telli.

Tell võitis osa Araabia Liidu kaitsekomisjoni istungitelt ja "Musta septembri" liikmed olid ta tagasajale sama mõistnud ammu enne seda, leides, et Jordania poliitika Israeli vastu on liiga järeleandlik. Ja et Jordania suhtub ka palestiina-araablaste nõudmistes negatiivselt, ega anna neile teostatud terroriaktsioonide läbiviimiseks Israeli territooriumil.

Peapõhjuseks aga oli asjaolu, et sama aasta septembris toimus Jordaanias kodusõda, mil palestiina-geriilja tegi tõsise katse võimu üle võtta. Kuningas Husseinil aga õnnestus geriljat kahjutuks teha, kusjuures valitsusvägede vastuaktsioon oli üsnagi verine.

"Must september" tegutses pörandal, kuuludes poliitiliselt üsna tublisti vasakule. Olefatakse, et organisatsiooni liikmeskond on kaunis väike, ent seda fanaatilisem. Võitluses Israeli vastu võetakse kasutusse mistahes meetodeid. Mitted kuriteod on tehtud maailmas suurt tähelepanu — ent mitte kunagi sümpaatiat palestiinlaste püüdluste suhtes.

● Göteborgis tähistas oma 60-ndat sünniaastapäeva EPL-fotograaf Oskar Kopler.

Tänavu kevadel kaaperdati näiteks Belgia Sabena-lennuühingule kuuluv lennuk, mis oli teel Brüsselist Tel Aviv. Pärast maandumist Tel Aviv lennuväljal ähvardasid kaaperdajad seda õhku lasta koos saja reisijaga kui Israeli võimud ei vabasta umbes sadakond palestiina sissi.

Tookord aga õnnestus lennukimehaanikuteks rietatud sõduritel kaaperdajaid kahjutuks teha. Kaks mees kaaperdajat tulistati surmakuks, kaks nais-kaaperdajat võeti vangini ning mõistet eluksajaks vanglasse.

Sama organisatsiooni arvele kirjutatakse ka mõeldud kuuks asetleidnud katastroofidele, kui Triestis, mil viis suurt õlimahuti pandi põlema. Kahjusid hinnatakse umbes 20 miljoni kroonile. Seoses selle sabotaažiga teatati, et "Must september" juht Faud Assad Shamali oli surma saanud. Ta oli igasuguse terroriaktsioonide pealahtijärg.

Teine palestiina-araablaste ekstremistorganisatsioon on PFLP (Rahvafront Palestiina vabastamiseks), mida juhib arsti elukutust omav George Habash. PFLP on sõjaline organisatsioon ja selle arvele kirjutatakse te tervet rida lennukikaaperdamisi. Suurt tähelepanu äratas paari aasta eesti sooritatud aktsioon, mil ühekorraga röövis kolm lennukit, sundides neid maanduma ühel väljakul Jordaanias. Pärast pikki läbirääkimisi lasti reisijad lahti, kuid lennukid lasti õhku.

Jaapanlane Koza Okamoto, kes võitis osa varesaunast Tel Aviv lennuväljal, mil 27 inimest maha lasti, ütles end tegutsenud PFLP ülesandel. Kohtuprotsessil selgus, et Okamoto ja tema kaasjaapanlastest kaasterroristid (viimased lasti poliitselt poolt maha) olid saanud oma väljaõppe ühes Beirutis lähedal asuvas geriljajärgis.

"Musta septembri" organisatsioon oleval pärast Husseinilt poolt eostatud vastuaktsiooni üsna ühestatud ega omavast õieti mingit paikset baasi. Seda osalt ka sellepärast, et Liibanoni ja Süüria võimud on viimasel ajal teostanud geriljajõukude suhtes ranget kontrolli.

Suurem palestiina vabastusorganisatsioon on PLO, mida juhib Yasser Arafat, kes ühtlasi on ka suurima rühmituse Al Fatah juht. Nende palestiinlaste hulgas aga leidub ka mõõdukaid isikuid, kes tahavad oma kodukohaprobleeme lahendada läbirääkimiste kaudu. Ent nad on siiski vähemuses ega oma erilist tähtsust.

Üldiselt on aga palestiina ekstremistid teostanud rohkesti terroriaktsioone. Veebruaris 1969 ründas üks palestiina löökgrupp üht israeli lennukit käsigranaatidega, kusjuures piloot sai nii raskeid vigastusi, et ta hiljem suri. 10. veebruaril teostati atentaat Müncheni lennuvälja transiit-halli ja ühe lennuvälja bussi vastu. Üks israellane sai surma ja 11 isikut ühes El-Al-lennukis vigastada. 21. veebruaril samal aastal kukkus alla üks Swissair lennuk, kusjuures kõik 47 pardalviibijat said surma. Ka see kuritegu kirjutatakse araabia ekstremistide arvele — mida viimased pool salandud.

Osa araabia ekstremiste seletavad, et nende eesmärgiks on lühitua maailma tähelepanu palestiinlaste tabanud ebaõiglusele, mil loodi Israeli riik ja nad oma kodukohad kaotasid. Teised jälle märgivad, et terroriaktsioon, mis ka välismaadel on suunanud Israeli kodanike või nende organisatsioonide vastu on vaid osa üldisest sõjast justu vastu. Neid seega üldse ei huvitavat, mida arvad maailma üldine opinioon — tähtis on vaid see, mida arvavad nende "kangelaste" palestiina põgenikud. Kuid mõlemate fraktsioonide peasiht on Palestiina riigi taastamine, mis muidugi eeldab Israeli hävingut. (EPL/JA).

Eesti-Rootsi kodukohapäev

Eesti-Rootsi kodukohapäev — Hembysgdagen — toimus, nagu Eesti Päevalehes varem informeeritud, pühapäeval, 27. augustil Värmõl, Klinteri Björknäspaviljonis.

Eesti-rootslaste esindusühing, Eesti-Rootsi kodukohapäevadele, algusega järgmisel aastal, mil esimehe tuhatkond eesti-rootslast pühitset Rootsi tuleku 30-aastast juubelit. Oli valmistatud Ruhnü hõlguvõidja normaalses suuruses ja "igapäevases" varustuses.

ooni on lubatud järk-järgult suurendada tulevastele kodukohapäevadele, algusega järgmisel aastal, mil esimehe tuhatkond eesti-rootslast pühitset Rootsi tuleku 30-aastast juubelit. Oli valmistatud Ruhnü hõlguvõidja normaalses suuruses ja "igapäevases" varustuses.

Päev, mille avas ja lõpetas ühingu esimees Hugo Mickelin, oli igati õnnestunud. Esinejaid oli palju. Traditsiooniliselt esines Pakri-saarelaste populaarne rahvatantsurühm kodukoha pillimeeste mänguühingude saatel. Pildil kodukohapäevast osavõtjaid. (Foto R. Treiberg).

Meeleavaldus paavsti ees

ROOMA — Paavst, kes praegu asub oma suvereesidentsis Castel Gandolfo, parkumõeldus km väljaspool Roomat, võitis 27. augustil vastu Kanadast saabunud lennukit-tule ukrainalast.

Kanada ukrainalased esinesid rahvalaulu ettekannetega ja paavst andis neile oma õnnistuse. Samal ajal aga korraldati parempoolse liikumise "Europe Civilization Movement" poolt paavsti suvereesidentsi ees protestiringkäik. Sellest võisid peamiselt osa Euroopa ukrainalased, kes nõudsid Ukraina vabastamist. Plakadid, mida rongkäigus kant, olid kõik ühtlased ja kandisid kirja "Vabastaage ukrainalased Nõukogude Liidu orjusest". Rongkäik aeti poliitselt poolt laiali ja Rooma ajalehed kirjutavad, et paavst on puhkusel ja vajab rahut, tema suvereesidentsi ees marssimine polevat sünnis.

Perpetuum mobile jahil

Lätlase igiliikuri kavand

LAKEWOOD (EPL) — Nüüd olen ma seda näinud. Seda ja selle teigijat. Kuulsin temast juba kuue aasta eest ja Harry tutvustas teda mulle Lakewoodi postkontoris, aga siis oli ta väga salapärase ja tagasihoidliku andes mõista, et ta ootavat äärmiselt tähtsat teadet Washingtonist ning enne selle saamist ei tahvat ta midagi ette võtta.

Eile tuli ta koos Harryga ise mulle järele olles osustanud seekord mulle oma leiutist näidata. Istudes raske koloniasaiala laua ääres ja oodates mil Harry obligatoorsed dringid valmis jõuab segada, vaatlisin ma mister Oskar Koslovskist. Ta oli pikk mees, ristlõps lõua all ja ka muudid ülikorralikult riides ja kui ta juuksed poleks nii valged olnud, oleks pea võimatu olnud arvata, et ta on juba üle kaheksakümne.

Ta räägib rahulikult ja selge diktsiooniga ning kuuskümmend Ameerikas veedetud aastat on ta kõnest kaotanud igasuguse lätipärase varjundi. Ja — Oskar Koslovskis on sündinud Liubavits ja seal on ta poisikesena näinud ka Eesti rammumeest Georg Lurichit ning viimase nägemine on ka teda meelitanud harjutusi tegema ja muskleid kasvatama.

Rammumeest pole temast siiski mitte saanud — küll aga sai temast nn. "escape-artist" — niisuguse kunstnik kes end kotis, vee all või

kõrgel õhus rippudes köidikuist ja abelast vabastas. Ta jutustas väikese uhkustundega hääles oma kõige raskemast trikidist — olles käsist-jalust seotud tõmmati ta kõigea kõrgele õhku ja kõis ta peakohal pandi põlema.

Allakukkumiseist pääsemiseks pidi ta end vabastama enne kõie läbipõlemist ja tule kustutama. Kui selliste elukardetavate asjadega harjunud oli ta määratud Vene lennuväkke esimese maailmasõja ajal ja seal on ta tulnud ka osa leuitise ideele.

Oskar Koslovskis võitis taskust pakku ümbriku ja näitas seal ühte dokumenti teise järele: need on fotokopiad kirjadest, mis ta on saanud küll UNESCO Agricultural Departmentilt, küll UN peasekretärit, Washingtonis asuvast riiklikust katsekoldest, Bell telefonikompaniilt, Patentiametilt ja Presidendi sekretäritilt ja need on kõik vastused tema ettepanekule ja järelepärimistele.

Mõne aasta eest oli ta Lakewoodi postkontori viinud jahukottidele kirju — kildidele UN-i liikmesriikide suudkile New Yorgis — ja siis oli kutsutud pressifotograaf ja teda koos kottidele kirjades pildistati. Enamus vastuseid on olnud kõrvalepöidlevad, mõned ütlevad lausa välist, et tema leiutis mille ta ristinud "Power Wing" (Jõu tiib) on risti vastu kõikidele seni tuntud loodusseadustele.

Me sõitsime "Power Wingi" vaatama. Mister Koslovskis palus mul mitte ehutada ja lihtsalt vaadata, kuidas tänapäeva leidurid ikka veel peavad töötama. Laksime läbi mitme keldri, torude ja vana kolu vahelt jõudes uksteni mis lukustet väikesel talukukaga. Ruumis oli väike sohva, tööpink, föötristade riuled ja kaste, seinad kaetud "Life'i" kaanepiltidega, nende seas märkasid sisseraamitud tunnistust Ameerika leidurite ühingult, et Oskar Koslovskis on selle ühingu liige.

Üks sein oli kaetud eesriidega, nurgas suur müürikas asi kaetud linaga. Leidur näitas laualt imelikku aukudega metallist ja väitis, et kui siia monteerida vastav lamp, siis näeb selle esemega mida keegi teeb ükskõik kuse.

Ta ei tahtnud sellest palju rääkida ja harutas rätikut välja messingist uksepuu, mida sai ukse külge kinnitada ilma kruvideta. Seinalt eesriiet kõrvaldades tulid nähtavale mitmes suuruses tõseplokid, suurim neist tõstis üsna väikese jõupingutuse all 200 naela.

Lõpuks tõstis mister Koslovskis kätte "Power Wingi" — "Selle ühte mõtetes olen ma veetnud tuhandeid ja tuhandeid tundeid" lausutas ta mõtlikult. Power Wing oli puust alusele monteeritud imelikku vormiga tiib, mille küljes mitmesuguseid metalli osi. Leidur näitas, et tiib liigub mõlemas suunas täiesti vabalt ja kinnitas, et puust põhiosa on absoluutselt balanseeritud ja jääb seisama igas positsioonis. Oma idee tõestamiseks kinnitas ta tiiva külge vastava konstruktsiooni all 20-naealase raskuse ja ja laskis selle langeda üks tolli, tiib tegi selle mõjul peaegu kaks ringi ja kergitas selle aja jooksul ühe naelase raskuse enam kui 40 tolli kõrgusele.

Seega andis sissepandud energia enam kui kahekordse tulemuse. Leidur seletas, et tal puudub ainult kaks kraadi sellest, et tiib pidevalt tiirlema jääks, aga et niigi on Power Wing võimeline kasutatud raskustungi muutmaks kaks korda suuremaks energihulgaks. Seega pole mitte tegelemist puhtakujulise perpetuum mobile

AVABAKIRIKUD

NORRÖPÖPÖPÖ: Salemi kirik, Breddagatan 15, laulujuhtamist: usureed, 15. sept. kl. 19.30, Perekond Laur Stockholmist.

ga ja selle aparaadi väljatöötamiseks on leiduril aega kulunud kuuskümmend aastat.

Kuna Power Wingi võib ehitada ükskõik kui suurt, siis võiks temaga produtseerida õige palju energiat ja mister Koslovskis on leiutist pakku ühendriikidele ja ala-areneud maadele kingituseks. Aga pakumist pole vastu võetud — ja leidur ootab iga päev tähtsast kirju.

ENDEL KÖKS

"Peaminister ei armasta lambaliha"

DES MOINES (Iowa) — Iowa suurfarmer Bob Stone maksis Des Moines'i sügisnädal 756.26 dollarit tõulamba eest, kes oli sügisnädaluse tsheppioniks ja premeeriti esimese auhinna. Stone soovis lammasst kühitusega ühe anda Kanada peaministriks.

Ta viis kalli lamba paviljoni, kus asus näitus "Discover Canada". Kuid kanada näitusekorraldajad keeldusid lammasst vastu võtmast. Reg Hamernick, kanada näituse üldkorraldaja, ütles: "See ei kuulu minu kompetents. Mina isiklikult pole õigustatud ühtegi kinki peaministri nimel vastu võtma. Kuid ma ei usus, et peaminister keelduks lambast. See tuleks talle aga seelkohast vastavate kanalite kaudu ühe anda."

Stone võitis hiljem kontakti peaministri venna Guy Trudeau'ga, kes ütles, et "peaminister ei armasta lambaliha. Ja on seda väga laseest peale vihanud". Seetõttu otsustas Stone lamba kinkida vaimelel vähearenenud lastekodu kasvandikele.

Dr. E. Karr 80-aastane

14. septembril tähistab dr. Eduard Kaar oma 80-aastast sünnipäeva.

Töötades nahahaguste alal juba Eestis, käis ta end täiendamas Berliinis ja oli enne sõda ka Mudaravila juhatajaks Budapestis. Rootsis on ta töötanud mitmetes sanatooriumides kui ka jaoskonnasraatena. Alates aastast 1952 töötab ta nahahaguste eriarstina Falunis, kus tal on eravastuvõtt. Vaatamata vanusele on juubilar veel kõige parema tervise juures.

Leinateateid

Sydney, Austraalias suri 30. juunil Jüri Sildever, sünd. 13. veebr. 1885 Karksis.

Sydney's suri 30. juunil Jenni Tont (n-na Kongats), sünd. 21. juulil 1884 Viljandimaal.

Sydney's suri 16. juunil Aleksander Loo, sünd. 1. märtsil 1900 Põides.

Sajaaastane Läti laulupidu

Juuliku algul toimus Valga naaberlinnas — lätlaste Valkas suur laulupidu, millega tähistati 100 aastat mõõdamist esimest Läti laulupidu.

Peale kohalike ja ümbruskonna laulukooride võtsid laulupeost osa ka eesti koorid Valkas ja Otepääl. Laulupeo juhtideks olid okup. Läti tuntumad koorijuhid Haralds Mednis ja Daumants Gailis. Esinesid mees-, nais- ja segakoorid, kuujuures repertuaaris oli ka Gustav Ernestsaks laule.

■ **GEPAARDIT PEETAKSE KÕIGE KIRIEMAKS LOOMAKS.** Ta on jooksnud 650 meetrit 20 sekundiga, mis teeb välja ligi 120 km tunnis. Stardikiiruse poolest ei suuda gepardi võisteld- isegi võidusõiduaudat.

■ **147. AASTAL PEETI BASELIS KOHTUPROTSESS KUKE ÜLE,** keda süüdistati muna munemises.

Kukk mõisteti surma pea maharajumise läbi.

■ **PÖRGU KUUMUST** on püüdnud välja arvestada muud päris tõsiselisel tehnilisel ajakirj "Applied Optics" oma viimases numbris. Selles kirjutatakse, et Johannese ilmutusarvamatule järele (21.8) pörgus on alaliselt keev värviljäär. Kuna värviljäär 427 kraadi juures, peaks pörgu ise olema piisalt jahedam, sest vastasel korral oleks pörgus värviljäär, mitte värviljäär. Piibli andmetel (Jesaja 30:26) on püütud välja arvestada ka taeva temperatuur, milleks on kasutatud isegi elektronarvutit. Vastavalt sellele saab taevast kuult kiirgust sama palju, kui maakerast saab päikeselt. Päikesevalgust (kiirgust) taevast saab piibli järele 7 korda rohkem kui maakerast. Kui

nüüd maha arvuta ka taeva kiirgus ja muud kõrvaltegurid, näitab arvuti, et taeva temperatuur peab olema seega 66 kraadi kõrgem kui pörgus!

Eskilstuna

Algus lk. 1

midagi taolist. Umbes nii, nagu Stockholm ja Göteborgi Eesti Majade. Ja nii kujuneksid üürid eesti tegevuse osas madalaks. Muudugi on selles osas tähtis ka sissemaksava summa suurus, sest mida suurem see on, seda madalamad on ka hilisemad mahamaksud.

Otsustati teha toimkonnale ülesandeks hakata uurima aktsiaseltsi asutamise võimalust ja peale selle võtta päevakorda ja eventuaalselt laendatud ankeetküsimuste aktsiooni, samuti kontaktivõtmist naaberlinnade esindajatega Västerås, Örebro ja Mjöl. Samuti otsustasid organisatsioonid suurendada omapoolest informatsioonitegevust oma liikmeskonnale, muuhulgas ka ankeetide suhtes.

Peale selle pidas toimikond hädavajalikuks, et asjast huvitatud organisatsioonid esitaksid toimkonnale oma soovid vajaminevate ruumide suhtes, näiteks kui suurt põrandapinda vajatakse, mistüübilisi lokale jne. Leiti, et toimikond juba nüüd võiks võtta kontakti maakleritega, et need pidevalt informeeriksid vabade objektidest, mis eestlastele võiksid olla vastuvõetavad.

Koosliidaj avaldasid täielikku rahulolu toimkonna senise tegevusega ja toonitasid, et nad ka edaspidi toetavad Eesti Maja Toimkonna tööd. Kaaluti võimalust ka otsese informatsiooni andmist rahvale, kusjuures see võiks toimuda mõne suurema peo kujul, mille puhustulud läheksid Eesti Maja projekti eeldõelade heaks.

Seega võib kokkuvõttes nentida, et Eskilstuna eestlaskond on selge sõnaga alla kriipsutanud oma maa vajadust. See omakorda tiivustab erilist toimkonda ja kõiki asjahtuvutuid oma tööd jätkama — seekord juba hulga reaalsemal pinnal. (EPL/JA).

Telesiooon

TV 1 REEDEL 19/9

16.45 Dens förtrollade bollen. Färg. 17.30 Tapahtumia — för finskspråkiga. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 kompisar. Färg. 18.30 Nationalmäklare Bruno Liljefors 1860—1939. Färg.19.15 Glutten. Färg. 19.30 TV-nytt, väder. 20.00 Människa i närbild. Färg. 20.20 De 400 slagen. Fransk långfilm från 1959. 21.55 Om höstens kulturturbud. Färg. 22.15 ca Show med Östen Warnerbring. Färg.

TV 2 REEDEL 19/9

18.30 Titta och tryck. Färg. 18.55 Väder. 18.55—19.00 Sydnytt. 19.00 TV-nytt 19.10 Rapport.19.30 Aftas Smith & Jones. Färg. 20.20 EWK — Ewert Karlsson, tecknare. 21.00 TV-nytt. 21.05 Kvällsöppet. Färg. 21.55—22.20 USA arméns utbildning av nyinryckta värnplikliga.

Rootsi luurelennud

Algus lk. 1

Wennerström. Ta märgib, et paralleelselt ameerikalaste luurelendudega Sovjetli kohal hakkas spioneerima ka Rootsi. Selleks otstarbeks osteti USA-st elektroonilist varustust miljonid krooni eest, mis paigutati ühte vanasse DC-3 masinasse.

Rootsi lennuk lendas väljaspool Sovjetli territooriumi, kuid ikkagi nii lähedal, et see venelasi ärritas. Wennerström märgib, et ta Stockholmis otseselt hoiatas vastutavaid isikuid jätkamast luurelende. See ei andnud mingeid tulemusi, osalt sellega, et Wennerströmi polnud võimalust juhtivaid isikuid mõjutada. Vene suursaadik Stockholmis protesteeris kaks korda Rootsi ühendlenda puhul.

Wennerström ütles, et ka neid hoiatusi ei võetud tõsiselt, mispärast 13. juunil 1952 tulistati DC-3 alla. Lennuki kere lõi lääne-meerest, kuid meeskond oli jällelult kadunud.

Säpo bürojuhataja Otto Danielsson ütles DC-3 afääri kohta, et Wennerström räägib DC-3 asja isenda eest ja ta on isiklikult imestunud, et meeskonna perekonnaliikmed kunagi pole konsulteeritud mõnda eksperti, kes oleks võimeline 20 aasta eest asetatudnud traagiliselt sündmust valgustama. Igal juhul on kogu materjal DC-3 kohta salastatud 25 aastat, seega veel viis aastat.

Danielsson ütles, et tänapäeval pole DC-3 tehnilises osas mingit tähtsust nähtuna sõjaväelaste vaatevinklist. 20 aastat tagasi omas aga lennuk

tipsalajast ameerika elektroonilist varustust, millest venelased kahtlemata olid huvitatud.

Bürojuhataja Danielsson nendib, et ta hästi ei saa aru, miks DC-3 afäär peab veel viis aastat olema salajane. Ta meenutab ühtlasi, et rootsi võimud ka varem on avalikund enneaegselt spioonifäärdesse kuuluvaid andmeid, kuigi neid oli tembeldatud salajasteks 25 aastaks. Ilmselt peab luurelennuki vahehulga sisaldama ka midagi muud. (EPL/AUS)

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist
Begravnings &
Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1
116 48 STOCKHOLM
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Erilise:

estikombelised
matusetalitused

Ööpäevane valvekord

Armast süpra

Anton Univer'i

leinasvad

VERNER KUBJA abikaasaga

HARALD KAARAMEES perekonnaga

MARIE PÄRNAMAA

KARL PÄRNAMAA

KARL RUBINIS perekonnaga

BORIS SCHMUL perekonnaga

Kallis abikaasa, isa, vanaisa, vend

Johannes Lillevors

* 11.9. 1898 Pranglis
† 9.9. 1972 Mölndalis

Mälestavad sügavas leinas

ANETTE

ELLER

MILVI ja FOLKE

MAIE ja EERO

TOMAS ja ANDERS

ARTUR perek. Kanadas

EVALLD

ALFRED perekonnaga

Jumalaga armast jääge
Arge liialt leinake.
Taevasis tahtis seda
Et ma lähen rahule.

Matus Jonseredi kirikus laup.
16. sept. kl. 11.

Haruldane 18-nda sajandi atlas Eesti- ja Liivimaast

Haruldase kultuurajaloolise väärtusega faksimille-väljaande ilmumist valmistab praegu ette baltisaksa Nord-deutsches Kulturwerk. Tegemist on bokinisti haruldusega — valgestusaja kultuurisiksuse Ludwig August Mellini (1754–1836) elutööga, üksikasjaliku kartograafilise kujutusega Eesti- ja Liivimaast, n.n. Mellini-atlasega, mis originaalis kannab nime "Atlas von Livland". See atlas kuulub tõeliste rariteetide hulka, ka kuna see trükiti Berlinis üsna väikeses tiraažis, mis müüdi ära tsariajaliku kogu Venemaale. Ometi sisaldas atlas kige täielikumat kaardide kogu Liivi- ja Eesti aladelt sellest ajastust. Uustrükk on tehtud Balti Keskraamatukogu leiduva eksemplari järel Läänepool ja varustatud krahv Mellini elu ja töö kohta sissejuhatusega Otto Bongliti ja Eckhard Jägerilt.

Huvitav on see, et Mellini kaardid, mis registreerivad kõik mõisad, vesid, järved, sood, maanteed ja isegi talud, esmakordselt andsid nimeid ka eesti ja läti keeltes. Lisaditeks on dekoratiivsed linna- ja maakonnavapid, linnavaated jne. Vaselõige, imponeerivamaid selle ajastu töid, sooritati Preisimaa kuulsate graveerijate poolt mitme aasta jooksul. Vastavalt tootorsede geograafilisele joontusele, on materjal jagatud kreisidesse.

Faksimille-väljaanne koosneb 16 kaardist originaalsuuruses 70 x 50 sm, mis on kokku pandud kassetis 42 x 55 sm, kusjuures väljaandele on antud ajastuskohtade hoolikalt välja-töötatud väljumis ja trükk on teostatud erilisel hinnalisel antilipaperil. Kirjastus lasub soovi korral väljaandele kõita poolnakkõttesse, kuid normaalselt on väljaanne marmoreeritud kassetis pealkirjaga nakkõitil kullatõikiga.

Kuna sellise väljaande trükkimine on eriti kõrgeid, siis asub kirjastus trükkimisele, kui 15. septembriks on tal küllalt etteellõidet — siin eeldatakse, et ka eestlased ja lätlased on sellest huvitatud.

Etteellõidet hind kassetis on selle tähtpäevani 195 D-marka ja kõidetult 185 D-marka (hiljem on hind vastavalt 240 ja 230 D-marka). Etteellõidet võib saata aadressil: Nord-deutsches Kulturwerk, e.v., D-314 Lüneburg, Herderstrasse 1-11, Deutschland. Atlas ilmuu oktoobris ja saadetakse etteellõitajatele kohe välja.

Veel mõni sõna atlase autorist krahv Mellinist, kes noorena palju reisib ja m.h. kohtas Voltaire'i, Preisi kuningat Friedrich Suurt, paavast Clemens XIV-ndat, keiser Leopold jne.

Õppereisid omandatud kogemused tõid temale varsti sõjajärgi ülepand. Kindralstaabi ohvitserina võitis tema a. 1774 osa tõrjõistajast. Seal valmistis ta oma esimesi geograafilisi töid. Tema kartograafiline andekus sai kuulsaks, kui tsarina annetas temale eluaegse pensioni ja kaaks mõisa Kuramaal.

Olustava tõuke oma elutööks, Liivimaast läks loomiseks, sai Mellin a. 1782. novembrikuus. Riias viibis suurvürst Paul Petrovitš tegi temale ülesandeks (Konna balti provintsidest ei olnud olemas usaldusväärseid maakartid). "suurepärased kaardid" valmistada, nagu neid oli juba olemas teistest maadest (Preisimaa, Pommern, Bööhmima, Shvetsi, Prantsusmaa, j.a.). Järgmistes 14 aastat täitis Mellin, osalt keerulistes tingimustes, seda ülesannet eeskujulikult.

Juba a. 1783 Mellin lahkus sõja-

väeteenistusest ja asus Riia maakonna pealikku ametisse. Hiljem püüdis tema, mitmes teises ametkohtas tegeledes, eriti maarahva elutingimusi parandada (talurahvakoolid, maksume piiramine, tehnoloogiline progress j.a.). Mellini teaduslikud teened leidsid tunnustust ka väljaspool

Venemaa piires: Õpetatud Seltsid ja teaduslikud instituudid Göttingenis, Bernis, Valladolidis, Leptsigis ja välisid teda oma liikmeks.

Krahv Mellini püüv teene seisab tema "Atlas von Livland" koostamises, mis ka praegusel ajal on erakordse maateadusliku tähtsusega.

Kolonel Underi markidekogumisest

Ühenduses lendur-kolonel Arnold Underi hiljutise 75-nda sünnipäeva tähistamisega pöördusid tema poole ettepanekuga, anda ülevalde tema puhkuspõlve jõudegevuse, markide korjamise kohta. Eemalseisajale palstab see praegusel ajal laialtlevinud tegevus lihtsana, kuid tegelikult on see väga nõudlik, asjatundmist nõudev ja palju püsivust vajav tegevus, et saavutada tulemusi rahvusvahelisel võistlusaranel.

Oma ettepanekule sain hoopis lühida ülevalde, mis kaugeltki ei haa-ra A. Underi sellelalt toimetamist. Olgu siis siin antud ainult tähtsamat faktid. Üks markide kogumise eriaruandest on kogud, mis käsitlevad vaid üht teatud motiivi esinev markide pildistatuse maailmalises ulatuses, või jälle margid teatud kitsalt või laiemalt geograafiliselt piirkonnalt, ajalooliselt ülevalatena. Markide korjamine on arenenud päris teaduskorras, nagu nähtub Saksa kataloogist 400 lehekülje teksti ja tuhandete markidejäljenditega.

A. Underi valis omaks kollektisooniks Nobeli-auhinna saanut isikute näolpiltege margid ja nii kuulub ta liikmena ühinguusse, mille nimi: "Motivkommission der Internationale de Philatelie (FIP)". "Selles grupis on praegu 100 liiget. Nendest on A. Underi ainuke, kes oma kogu Saksa-maal on jõudnud rahvusvahelisele tasemele, see tähendab järgmist sündmuste käiku: algama pidi ta III järgu näitustest osavõtmisega kohaliku margiühingu näitustel esinemisele ja ta kuldmedali. Nüüd võis ta juba edasi minna III järgu näitustele, s.o. näitustele, mida korraldasid Saksa osariikides ühingu. Saanud neil näitustel mitmeid hõbemedaleid, oli tal õigus esineda juba esimese järgu

näitustel, s.o. üleriiklikel rahvuslikel näitustel. Kaks aastat tagasi esines A. Underi sellisel näitustel, kus ta kogu järjekorras hõbemedaliga hinnati. See andis võimaluse oma Nobeli-laureaate kogu välja panna ülemaailmsele ja rahvusvahelisele näitustel. Nii sai ta hõbedast aumedaal marmorplokil Liechtensteini rahvusvahelisel näitustel kogu eest, mis kannab nime "Nobelpreisträger auf Briefmarken der ganzen Welt". Senistel näitustel on kol. Underi Nobeli-markide esitamine al olnud ainult üks võistluse, nimega Finn Holmberg Rootsi, kelle kogu ka Brüsselis oli välja pandud ja seal ka samaväärseid hinnati kui A. Underi kollektisoon. Selle kogu kallal on ta töötanud ja seda täiendanud II aastat pidevas valvelolekus ja aktiivsuses, mille tulemusest võidetud auhindad siin aga kaugeltki kõik ei ole ära märgitud.

ArA

Kaug-Ida punased läände

SYDNEY (EPL) — Singapuri peaminister oma jutuasjast austraalia ajakirjanikele mainis, et tema valitus saadab pidevalt valituse kuni kommunistlike kallakuga üliõpilasi Kanadesse, Austraaliasse ja Uus-Meremaa. Peaminister Lee Kuan Yew on veendunud, et niusugused õppereisid läände on vajalikud.

Seniste andmete järele otsustades on noored üliõpilased naastes Lee sõnade järele "keskklassi mentaliteediga, vahepeal muutunud mugavaks ja hellitatuks ning endistest revolutsionäridest on saanud tugitoolikommunistid." Kui peaministriitl küsiti, miks ta valitus üliõpilasi ligasimaale ei saada, vastas ta: "Me tegime seda eesmärgi, kuid see osutus eelkõiks. Kõik üliõpilased astusid eranditult Londoni Majanduskooli ja saatis naastes olid nad veel hullemad kui enne, nad polnud mitte ainult veendunud revolutsionärid, vaid suuremalt osalt koguni anarhistid."

Külastage
EESTI MAJA
WALLING 34-1

Oskar Lillendal Olümpiaadi lõppedes

Aastakümneid on N. Liidus levitud juttu ja fikseeritud mõistet "nõukogude inimesest" ja selle ülevõlvatest omadustest, võrreldes need kapitalistlikus ühiskonnas üleskasvanud inimeste kehaleiste ja vaimsete omadustega. Äsja õnnelt lõppenud olümpiaad näitas sellise kommunistliku lori paikapadamust ja õnust.

Oli kujunenud peaaegu aktsiomiiks et ameeriklased on lühimajajooksude võitmatud ja ainvuvalitsejad. Venelane Borsov näitas selle uskumuse ümberlõkatavust. Nii toodi mõeldunud olümpiamängudel kõik kanoniseeritud suursed jälle eksiiks ja kõigi inimlike nõrkustega varustatud inimeste hulka tagasi ja eilsed jumalad leidsid jälle oma inimliku näo.

Ameerika 100-meetri mehed mugandusid tv-s näidatava jälgimise ja unustasid starti ilmutuse, seismekordne kuldmedali suure ujumises, Mark Spitz, langes suure seljavalude tõttu ujula seinale ääres kõverasse, teivahupite isakud ja Bobid pidid kibedalt pettuma oma ambitsiooni nurmijärje pärast ja keegi ei kiirustanud neilt otogrammi paluma.

Odadeite loodeatav võitja lätlane Lūsis elas üle kibeda pettumuse, jäädes 2 sentimeetriga teiseks ja ilma kuldmedalilt. Sellisele Lūsisle traagikale ja dramaatilisele heitis veel nämatatult katva traagilise varjutuse asjaolu, et Lūsis oli lätlaste suur uhkus ja lootus ja et ta pidi kaitsma selle riigi värve, kelle poliitiline surve ähvardab ta rahva eksistentsi.

Ta ei saanud läti puna-valge-punase trikoloori all võistelda, nagu ka USA üliõpilisel lipu all võistlev teine lätlastest odadeitja Luke. N. Liidu tõstetulemus, olümpia kuldmedali aspirant ja maailmarekordide mees, poolraekeskaalu tõstja Riebert, ei sooritanud ühtki tunnustatud rebimist ja jäi hoopis medalita.

Tv-s näidati ta sügavat ja vaatajaid kaasaaharavat meeleheidet, mis pani unustama selle ühiskondliku süsteemi juhinuse, mille punamängitud palge ja võltsnääratust ta pidi vabale maailmale näitama. 800 meetri jooksu maailma parim venelane Arzhanov varises kokku finišis jõuetus meeleheites ja olles kaotanud kuldmedali.

Poksi võistluste sarjas kaotas venelane Kaney kuubalasele tehnilisele knock-outiga, lasi end põrandale lüüa ja sogaasena nurka talutada. Naiste florettevõimlemises kaotas kuldmedali aspirant venelanna Belova itaallannale 4:1 ja jäi kohata. Leeduüanna Niele Zabaitte, rahvaste vängla suur lootus 800 meetri jooksus, pidi jääma teiseks lääne-saksanna järele.

Muidugi ei näidatud selliseid ebaõnnestumisi ja loodetud esikohtadest ilmajäänute sügavat ahastust kodupublikule, kuna "nõukogude inimeste" tundud ei kuulu jagamistele ja nad peavad olema oma nurmijärje puhul külmalt uhked vaba maailma ees.

Vaba maailma sportlastele ei tähenda väljalangemine või medalita jäämine mingit erilist traagikat, kuid N. Liidu sportlaste kaotus vaba maailma sportlastele tähendab isiklikku õnnetus, degradeerimist kommunistliku ühiskonna astumisesse, hõivest ilmajäämist ja unustusse kadumist.

Paljut kibestumist ja alandust on pidanud N. Liidu riigijuhid, sportlühid ja sportlased sel aastal üle elama: venelaste väljalangemine Egiptusest ja Süüriast, USA-Hiina suhtele järeleseedamine, väljakaldu (ja selle tulemuseks paratamatult viljaostud kapitalistliku maailma viljaturn) ja metsade põlemised, malehegemoonia kaotamine USA juudile Bob Fisheriile kuulul, mil N. Liidus toimub hoolimatul hetkel vaenammine, Asuani tammil pragunemine ja selle juures ilmunud konstruktiooni vead, Põhja-Vietnami sadama teugimine USA minilubadele, Solzhentšini, Sahharovi, Jakiri ja pöördumised vaba maailma poole inimõiguste hülgamise pärast N. Liidus

— kõik see on midagi sellist, millele N. Liit ei saa ega tohi relvadele raageerida, kuigi sõrmed sügelevad. N. Liidu rahvaste "vennalikust ja õnnelikust kooselust" pole peale selle ametliku termini midagi üle jäänud ja väenatud vähemusrahvustesse immitseb kompaktne venelaste vihkamine. Olümpia publik suhtus vene sportlaste suursaavutustesse võrdlemis jahealt ja ta imetlus kesken-duk "vääksmatele vendadele", mustadele ja Aasia sportlastele, kellele Müncheni mängude oma suurejoonelisusega oli tohutult imponeeriv.

Kuid ühes mõttes on mõeldunud XX Olümpiamängud täitnud oma ülesandad väga edukalt ja tänuväärset: esindajate ametlike kumarduste seljataga on tegevuslõpetatud tundnud ja võinud ka osutada inimlikku sõbralikkust ja soojust, mille jaoks rangetel poliitilistel doktriinidel ja igasugusel dialektikal puudub aus mõistmise tahe. Ausus, sõbralikkus, tähelepanelikkus kaasvõistleja suhtes, kaastunne, rõõm edust ja kahetsus ebaõnnestumisele ei kulge mitte parteilisi liine mööda, vaid kandub inimeselt inimesele sooja käepigistusega, lahke naeratusega ja mõistva silmapilgusega, õnnitluse ja lohutava sõnaga.

Kiitust eesti noorlauljale

TORONTO (EPL) — Torontos Ontario Place Forumil esitas Kanada ooperikompanii operatõikeid Toronto ülikooli laulufakulteedi üliõpilastega rollides.

Toronto ajalehe "Star" muusikaarvustaja ei ole lauljatega eriti raahul, välja arvatud ühega, kelleks on eestlane Arvo Kittask "Aida" piisrollis Amonasro:

"Ainult Avo Kittask Amonasro osas andis suurepärase "cameo performance'i". "Kameo esinemiseks" nimetatakse seda kui keskparase või allakeskparase tegelekonnana hulka on sattunud üks "täht", kes kogu etendusele oma ilme annab, nii ütel-da etenduse oma viimistletud piisrolliga reljeefselt esile toob.

Fotonäitus E. Päevadest

Ütemaailmsetest Eesti Päevadest tegid paljud kaasmalased hulguiselt fotosid ja filme. Paljud fotomatoõrid on kindlasti jäädvustanud kultuurilooliselt väärtuslikke motive ja materiale. On kahju, kui need üksnes jäävad kitsamale ringkonnale vaatamiseks või ainult perekonnalaubimistesse.

Rootsi Eestlaste Esindus pöördub kõikide foto-amatoõride poole ja teeb ettepaneku fotode koondamiseks, et võimaldaks korraldada avalik fotonäitus novembrikuul algul. Näituse korraldamist teostab selleks loodud eritoimkond. Lähemaid teateid saab Esinduse büroost (tel. 06/67 70 53 — Fack 11, 100 52 Stockholm 29).

Kohalik elu

BORÄS

Naisringi tegevus

Suvehooja jõppedes alustab Boräsi Eesti Naisring järgmist avatõhtu teispäeval, 19. sept. kl. 19. Moderatide ruumes, Skolg. 21. Kokkutulekul toimuvad igal teispäeval. Kõik endised ja mitteliikmed on teretulnud.

**METSAKODU
UDISMAA**

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

**VABAÕHUPIIRKOND EESTI
SKAUÜLIKELE NOORTELE**